

GENESIS

1 *Hemel en aarde worden geschapen*

- 1 In het begin schiep God de hemel en de aarde.
- 2 De aarde was onherbergzaam en verlaten. Een watervloed bedekte haar en er heerste diepe duisternis. De wind van God joeg over het water.
- 3 Toen zei God: 'Er moet licht zijn!' En er
- 4 was licht. God zag hoe mooi het licht was en hij scheidde het licht van de
- 5 duisternis. God noemde het licht dag en de duisternis nacht. Het werd avond en het werd ochtend, één dag was voorbij.
- 6 Toen zei God: 'Er moet in het water een koepel zijn die de watermassa's scheidt.'
- 7 Zo gebeurde het ook: God maakte een koepel over de aarde en scheidde zo het water onder de koepel van het water
- 8 erboven. De koepel noemde God hemel. Het werd avond en het werd ochtend, de tweede dag was voorbij.
- 9 Toen zei God: 'Al het water onder de hemel moet naar één plaats stromen, zodat een deel van de aarde droogvalt.' En zo
- 10 gebeurde het. Het drooggevallen gebied noemde God land en het samengestroomde water zee. En God zag hoe
- 11 mooi het was. 'Er moet veel groen op het land komen,' zei hij, 'planten die zaad vormen en bomen die vruchten dragen.' En zo gebeurde het. Er kwam veel groen op, allerlei zaadgewassen en vruchtbomen. En God zag hoe mooi het
- 12 was. Het werd avond en het werd ochtend, de derde dag was voorbij.
- 13 Toen zei God: 'Er moeten lichten komen aan de hemelkoepel om de dag van de nacht te scheiden, om de feestdagen aan te geven en het verloop van dagen en jaren. Zij zullen aan de hemelkoepel staan om de aarde licht te geven.' En zo
- 14 gebeurde het: God maakte de beide grote lichten, de zon om over de dag te heersen en de maan om over de nacht te heersen;
- 15 ook maakte hij de sterren. God gaf hun een plaats aan de hemelkoepel om de
- 16 aarde te verlichten, om dag en nacht te beheersen, het licht van de duisternis te scheiden. En God zag hoe mooi het was.

Het werd avond en het werd ochtend, de 19 vierde dag was voorbij.

Toen zei God: 'Het water moet vol leven 20 zijn, laat het krioelen van dieren! En boven de aarde, langs de hemelkoepel, moeten vogels vliegen.' God schiep de 21 grote zeedieren en alles wat er maar in het water leeft; het krioelde van de dieren. Ook schiep hij de vogels. En God zag hoe mooi het was. God gaf hun zijn 22 zegen en zei: 'Breng veel jongen voort, laat het water van de zee vol leven zijn en het land vol vogels.' Het werd avond 23 en het werd ochtend, de vijfde dag was voorbij.

Toen zei God: 'Op het land moet leven 24 ontstaan: tamme en wilde dieren, grote en kleine.' En zo gebeurde het: God maakte allerlei wilde en tamme dieren, grote en kleine. En God zag hoe mooi het was. Toen zei God: 'Laten we mensen maken! 25 Mensen die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken. Zij zullen zeggenschap hebben over de vissen in de zee, over de vogels in de lucht, over de dieren op het land, de tamme en de wilde, de grote en de kleine.' God schiep de mens als 26 het evenbeeld van zichzelf. Hij schiep de mens: man en vrouw. God gaf hun zijn 27 zegen en zei: 'Breng veel nakomelingen voort om de aarde te bevolken. Jullie moeten de aarde aan je onderwerpen, je krijgt zeggenschap over de vissen in de zee, over de vogels in de lucht, over alle dieren op het land.' Hij voegde eraan 28 toe: 'Jullie mogen het zaad van alle planten op de aarde, de vruchten van alle bomen eten. Maar de vogels en de dieren 29 op het land, de grote en de kleine, geef ik gras en bladeren als voedsel.' En zo gebeurde het. God keek naar alles wat hij 30 gemaakt had, het was erg mooi. Het werd avond en het werd ochtend, de zesde dag was voorbij.

2 Zo werden de hemel en de aarde 1 voltooid, en alles wat zij bevatten. Op de zevende dag was God klaar 2 met alles wat hij gemaakt had, op de zevende dag hield hij op met al zijn werk. God gaf de zevende dag zijn zegen en 3 maakte er een bijzondere dag van. Want

op die dag, toen hij zijn schepping voltooid had, hield hij op met al zijn werk.
 4 Dit is de geschiedenis van de hemel en de aarde. Zo heeft God ze geschapen.

De tuin van Eden

Toen God, de Heer, aarde en hemel ge-
 5 maakt had, was er op de aarde nog geen enkele struik, er groeide niet één gewas. Want hij had het nog niet laten regenen op de aarde. Ook was er niemand die de
 6 bodem zou kunnen bewerken. Maar een damp steeg uit de aarde op, de hele aard-
 7 bodem werd vochtig. Toen vormde God, de Heer, uit het stof van de aardbodem de mens en blies hem de levensadem in de neus. En zo kwam de mens tot leven.
 8 In Eden, in het oosten, legde God, de Heer, een tuin aan en plaatste daar de
 9 mens die hij gevormd had. Hij liet er allerlei mooie bomen met heerlijke vruchten groeien. In het midden van de tuin stonden twee bomen: de vruchten van de ene boom konden de mens het eeuwige leven geven, die van de andere boom inzicht in goed en kwaad.
 10 In Eden lag ook de bron van de rivier die de tuin van water voorzag. Deze rivier splitste zich buiten de tuin in vier armen.
 11 Van deze rivieren heet de eerste Pison; deze stroomt om het hele land Chawila heen, het land waar goud gevonden
 12 wordt. Zuiver goud vindt men er en ook
 13 kostbare hars en onyxstenen. De tweede heet Gichon; deze stroomt om het hele
 14 land Nubië heen. De derde, die Tigris heet, stroomt ten oosten van Assur. De vierde ten slotte is de Eufraat.
 15 God, de Heer, plaatste de mens in de tuin van Eden om die te bewerken en te
 16 derhouden. Hij zei tegen de mens: 'Je
 17 mag eten van alle bomen in de tuin, alleen niet van de boom die inzicht geeft in goed en kwaad. Wanneer je daarvan eet, zul je sterven.'
 18 'Het is niet goed,' dacht God, de Heer, 'dat de mens alleen is. Ik zal iemand maken die bij hem past, die naast hem kan
 19 staan.' Uit aarde vormde hij alle dieren op het land en alle vogels in de lucht. Hij bracht ze bij de mens om te zien hoe die ze zou noemen; elk dier zou de naam krijgen die de mens hem gaf. Toen
 20 gaf de mens namen aan alle tamme dieren, alle vogels en alle wilde dieren. Maar

God, de Heer, kon niemand vinden die bij de mens paste, die naast hem zou kunnen staan. Daarom liet hij de mens in een
 21 diepe slaap vallen en nam toen een van zijn ribben weg. De plaats waar de rib had gezeten, bedekte hij met vlees. Van de rib maakte hij een vrouw en bracht
 22 haar bij de mens. Toen zei de mens: 'Eindelijk een mens als ik, hetzelfde vlees, hetzelfde bloed; zij hoort bij mij, want uit mij is zij genomen.'
 23 Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn
 24 vrouw, zij zullen één zijn. Beiden waren zij naakt, de man en zijn
 25 vrouw, en zij schaamden zich niet voor elkaar.

3 *De ongehoorzaamheid van de mens*

De slang was het slimste dier dat God, de
 1 Heer, gemaakt had. Hij zei tegen de vrouw: 'God heeft zeker gezegd dat jullie van geen enkele boom in de tuin de
 2 vruchten mogen eten?' De vrouw antwoordde: 'We mogen van alle bomen in de tuin eten, behalve van de boom in het
 3 midden van de tuin. God heeft gezegd dat we die boom zelfs niet mogen aanraken, want anders zouden we sterven.'
 4 Maar de slang zei: 'Sterven? Je zult helemaal niet sterven! Integendeel, God weet
 5 dat jullie de ogen open zullen gaan zodra je ervan eet. Dan zul je aan hem gelijk zijn en inzicht hebben in goed en kwaad.'
 6 De vrouw zag dat er heerlijke vruchten aan de boom hingen. Ze zagen er aantrekkelijk en veelbelovend uit: door ervan te eten zou je verstandig kunnen worden! Daarom plukte ze wat vruchten van de boom en at ervan; ook gaf ze wat aan haar man en hij at er eveneens van. Toen
 7 gingen hun de ogen open, ze ontdekten dat ze naakt waren. Daarom bonden ze vijgenbladeren om hun heupen.
 8 Bij het opsteken van de avondwind hoorden ze God, de Heer, door de tuin lopen en zij verborgen zich voor hem tussen de bomen. God, de Heer, riep de mens: 9
 'Waar ben je?' 'Toen ik u in de tuin hoorde,' antwoordde de man, 'werd ik bang, omdat ik naakt ben. Daarom heb ik me verborgen.' 'Wie heeft je verteld dat je
 11 naakt bent?' vroeg hij. 'Heb je soms de

- vruchten gegeten van de boom die ik je
12 verboden had?' 'De vrouw die u mij
gegeven hebt,' antwoordde de man, 'die
heeft mij van die vruchten laten eten.'
- 13 Toen vroeg God, de Heer, aan de vrouw:
'Waarom heb je dat gedaan?' 'De slang
heeft me bedrogen,' antwoordde ze,
'daarom heb ik ervan gegeten.'
- 14 Toen zei God, de Heer, tegen de slang:
'Omdat je dit gedaan hebt,
zul je vervloekt zijn:
alle dieren zullen je schuwen,
de tamme en de wilde.
Op je buik zul je kruipen,
stof zul je eten,
je leven lang.'
- 15 Vijandschap zal er zijn
tussen jou en de vrouw,
tussen al jullie nakomelingen:
zij zullen jouw kop vertrappen,
jij zult hen in de hiel bijten.'
- 16 Tegen de vrouw zei hij:
'Zwaar zal ik je zwangerschap maken,
met pijn breng je kinderen ter wereld.
Verlangen zul je naar je man,
hij zal je heerser zijn.'
- 17 Tegen de man zei hij:
'Naar je vrouw heb je geluisterd,
gegeten heb je van de boom
die ik je verboden had.
Daarom zal de grond vervloekt zijn:
zwoegen moet je
om ervan te kunnen eten,
je leven lang.'
- 18 Dorens en distels zullen op je akker
groeien,
wilde planten zul je eten.
- 19 Je zult je in het zweet moeten werken
voor je dagelijks brood
tot je terugkeert in de aarde,
want daaruit ben je genomen;
uit stof ben je gemaakt
en stof zul je weer worden.'
- 20 De man noemde zijn vrouw Eva: Leven,
omdat zij de moeder van al het mense-
21 lijke leven is geworden. God, de Heer,
maakte kleren van dierenhuiden voor
de man en zijn vrouw en deed hun die
22 aan. Toen dacht hij: 'De mens is aan ons
gelijk geworden, hij heeft nu inzicht in
goed en kwaad. Ik wil verhinderen dat
hij ook nog de vruchten van de levens-
23 boom plukt. Want als hij die eet, zal hij
voor altijd leven.' Daarom stuurde God,
de Heer, hem weg uit de tuin van Eden

om de grond te gaan bewerken waaruit
hij gemaakt was. Hij joeg de mens weg 24
en stelde aan de oostkant van de tuin van
Eden wachters op en een vlammend
zwaard dat flitsend heen en weer schoot.
Zo kon geen mens meer bij de levens-
boom komen.

4 *Kain en Abel*

De man had gemeenschap met zijn 1
vrouw Eva, zij werd zwanger en kreeg
een zoon, Kain. 'Met hulp van de Heer,'
zei ze, 'heb ik een zoon ter wereld ge-
bracht.' Daarna kreeg ze nog een zoon, 2
Abel, de broer van Kain. Abel werd
schaapherder en Kain landbouwer.

Na verloop van tijd droeg Kain uit de op- 3
brengst van het land een offer op aan de
Heer. Ook Abel bracht een offer: hij 4
slachtte de eerstgeboren schapen en of-
ferde er de beste stukken van. Aan het
offer van Abel besteedde de Heer aand-
acht, maar aan dat van Kain niet. Toen 5
werd Kain woedend, heel zijn gezicht ver-
trok.

'Waarom ben je kwaad?' vroeg de Heer. 6
'Waarom is je gezicht vertrokken? Als je 7
goed handelt, kun je mij recht in de ogen
kijken. Maar als je dat niet doet, ligt de
zonde als een roofdier voor de deur. Het
kwaad zal je voortdurend bedreigen,
maar jij moet het de baas zien te wor-
den.'

Maar Kain zei tegen zijn broer Abel: 'La- 8
ten we naar het land gaan.' Toen ze op
het land waren, wierp Kain zich op zijn
broer Abel en sloeg hem dood. 'Waar is 9
Abel, je broer?' vroeg de Heer. 'Ik weet
het niet,' antwoordde hij, 'moet ik soms
voor mijn broer zorgen?' 'Wat heb je ge-
daan?' vroeg de Heer. 'Hoor! Uit de aarde
roept het bloed van je broer tot mij om
wraak! Daarom ben je nu vervloekt, ver-
11 dreven word je van deze grond die door-
drenkt is van het bloed van je broer. Het
bloed dat jij vergoten hebt. Wanneer jij 12
de aarde bewerkt, zal zij je niets meer
opleveren. Zwerven zul je over de aarde,
altijd weer verder trekken.' 'Die straf is te
13-14 zwaar,' zei Kain. 'Als u me van deze ak-
kers verjaagt en mij niet meer wilt zien,
als ik moet zwerven over de aarde en
steeds verder moet trekken, dan kan ie-
dereen die mij tegenkomt, mij dood-

- 15 slaan.' 'Nee,' antwoordde de Heer, 'want
 16 jou dood, zal er zevenmaal voor boe-
 ten.' Hij bracht op Kain een teken aan dat
 hem zou beschermen. Niemand zou hem
 ongestraft kunnen neerslaan. Toen ging
 Kain weg bij de Heer. Hij ging wonen in
 Nod, het land ten oosten van Eden.

Van Kain tot Lamech

- 17 Kain had gemeenschap met zijn vrouw,
 zij werd zwanger en kreeg een zoon, He-
 noch. Hij was toen juist bezig een stad te
 bouwen; hij noemde deze naar zijn zoon.
 18 Enoch kreeg een zoon, Irad en die werd
 de vader van Mechiaël. Mechiaël was de
 vader van Metusaël en Metusaël de vader
 van Lamech.
 19 Lamech nam twee vrouwen, de ene heet-
 20 te Ada en de andere Silla. Ada kreeg een
 zoon, Jabal, de stamvader van de veehou-
 21 ders die in tenten wonen. Zijn broer heet-
 te Jubal. Hij is de stamvader geworden
 22 van allen die lier en fluit bespelen. Ook
 Silla kreeg een zoon, Tubal-Kain. Hij is de
 stamvader van alle brons- en ijzersme-
 23 den. Zijn zuster heette Naäma.
 Lamech zei tegen zijn vrouwen:
 'Luister naar mij, Ada en Silla,
 let goed op wat ik zeg!
 Wie mij verwondt, die dood ik;
 wie mij raakt, die sla ik neer!
 24 Want Kain wordt zevenmaal gewroken,
 maar Lamech zevenentwintig maal!'
- 25 De man had weer gemeenschap met zijn
 vrouw; zij kreeg een zoon die ze Set
 noemde. 'Want,' zei ze, 'Abel is door
 Kain vermoord en God heeft mij in zijn
 26 plaats een andere zoon gegeven.' Ook Set
 kreeg een zoon en hij noemde hem Enos.
 In die tijd begon men de naam van de
 Heer aan te roepen.

5

De nakomelingen van Adam

- 1 Dit is de lijst van de nakomelingen van
 Adam. Op de dag dat God de mens schiep,
 maakte hij hem zo dat de mens op hem
 2 leek. Man en vrouw schiep hij de mens. Hij
 gaf hun zijn zegen en op die dag noemde
 hij hen Adam, dat betekent: mens.
 3 Toen Adam honderddertig jaar was ge-
 worden, kreeg hij een zoon die op hem
 leek, zijn evenbeeld. Hij noemde hem Set.
 4 Na de geboorte van Set leefde Adam nog

achthonderd jaar en kreeg nog meer zo-
 5 nen en dochters. Toen stierf hij, negen-
 honderddertig jaar oud.

Toen Set honderdvijf jaar was geworden, 6
 kreeg hij een zoon, Enos. Na de geboorte 7
 van Enos leefde hij nog achthonderd-
 zeven jaar en kreeg nog meer zonen en
 dochters. Toen stierf hij, negenhonderd- 8
 twaalf jaar oud.

Toen Enos negentig jaar was geworden, 9
 kreeg hij een zoon, Kenan. Na de geboor- 10
 te van Kenan leefde hij nog achthonderd-
 vijftien jaar en kreeg nog meer zonen en
 dochters. Toen stierf hij, negenhonderd- 11
 vijf jaar oud.

Toen Kenan zeventig jaar was geworden, 12
 kreeg hij een zoon, Mahalalel. Na de ge- 13
 boorte van Mahalalel leefde hij nog acht-
 honderdveertig jaar en kreeg nog meer
 zonen en dochters. Toen stierf hij, negen- 14
 honderdtienjaar oud.

Toen Mahalalel vijfenzestig jaar was ge- 15
 worden, kreeg hij een zoon, Jered. Na de 16
 geboorte van Jered leefde hij nog acht-
 honderddertig jaar en kreeg nog meer
 zonen en dochters. Toen stierf hij, acht- 17
 honderdvijfennegentig jaar oud.

Toen Jered honderdtweënzestig jaar 18
 was geworden, kreeg hij een zoon, He- 19
 noch. Na de geboorte van Enoch leefde
 hij nog achthonderd jaar en kreeg nog
 meer zonen en dochters. Toen stierf hij, 20
 negenhonderdtweënzestig jaar oud.

Toen Enoch vijfenzestig jaar was gewor- 21
 den, kreeg hij een zoon, Metuselach. He- 22
 noch stond op vertrouwelijke voet met
 God. Hij leefde na de geboorte van Metu-
 selach nog driehonderd jaar en kreeg
 nog meer zonen en dochters. Hij werd 23-24
 driehonderdvijfenzestig jaar en al die ja-
 ren bleef hij met God vertrouwd. Toen
 was hij er niet langer, want God had
 hem weggenomen.

Toen Metuselach honderdzevenentachtig 25
 jaar was geworden, kreeg hij een
 zoon, Lamech. Na de geboorte van La- 26
 mech leefde hij nog zevenhonderd-
 tweeëntachtig jaar en kreeg nog meer
 zonen en dochters. Toen stierf hij, negen- 27
 honderdneegenenzestig jaar oud.

Toen Lamech honderdtweëntachtig jaar 28
 was geworden, kreeg hij een zoon. Hij 29
 noemde hem Noach. 'Want,' zei hij, 'hij
 zal ons troosten, hij zal onze moeizame
 arbeid verlichten, het werk op de akkers

30 die de Heer vervloekt heeft.' Na de geboorte van Noach leefde Lamech nog vijfhonderdvijfennegentig jaar en kreeg nog
31 meer zonen en dochters. Toen stierf hij, zevenhonderdzevenenzeventig jaar oud.
32 Toen Noach vijfhonderd jaar oud was, had hij drie zonen: Sem, Cham en Jafet.

6 *God krijgt spijt dat hij de mens geschapen heeft*

1-2 De mensen werden steeds talrijker en begonnen zich over de hele aarde te verspreiden. De godenzonen zagen hoe mooi hun dochters waren en ze trouwden met de meisjes op wie ze hun keus hadden laten vallen. Toen dacht de Heer: 'De levensadem die ik de mens ingeblazen heb, zal niet voor altijd in hem blijven, want ook de mens is sterfelijk. Hij zal niet ouder worden dan honderdtwintig jaar.' Er leefden toen en ook later nog reuzen op aarde. Het waren de kinderen die de godenzonen bij de dochters van de mensen gekregen hadden. Zij staan als de beroemde helden van de oudheid bekend.

5 De Heer zag hoeveel kwaad de mensen op aarde aanrichtten; wat ze ook uitdachten, het was steeds even slecht. Daarom kreeg hij er spijt van dat hij mensen op de aarde gemaakt had. Hij voelde zich
7 diep gekwetst en dacht: 'Ik zal de mensen, die ik geschapen heb, wegvagen van de aarde. Niet alleen de mensen, maar ook de dieren op het land en de vogels, want ik heb er spijt van dat ik ze gemaakt
8 heb.' Maar er was één mens, Noach, aan wie hij veel vreugde beleefde.

Noach

9 Dit is de geschiedenis van Noach. Noach stond op vertrouwelijke voet met God. Hij leefde niet als de mensen om hem heen, maar was rechtvaardig en deed
10 volstrekt geen kwaad. Noach kreeg drie zonen: Sem, Cham en Jafet. God zag hoe
11-12 de aarde door de mensen verknoeid was. Overal heersten onrecht en geweld. Iedereen deed wat in strijd was met zijn
13 wil. God zei tegen Noach: 'Ik heb besloten een einde te maken aan het leven op aarde. Het is de schuld van de mensen dat de aarde vol geweld is. Ik ga hen
14 met de aarde vernietigen. Maak daarom een boot van cipressenhout met verschil-

lende vakken erin. Van binnen en van buiten moet je hem dichtsmieren met teer. Maak hem honderdvijftig meter lang, vijftig meter breed en vijftien meter hoog. Plaats er een dak op dat een halve meter naar buiten uitsteekt. Breng aan de zijkant van de boot een deur aan. De boot moet uit drie verdiepingen bestaan. Ik ga alles wat leeft vernietigen door een grote vloed. Alles wat zich op aarde bevindt, zal omkomen. Maar met jou zal ik mijn verbond sluiten. Jij zult aan boord gaan, met je zonen, je vrouw en je schoondochters. Van alle dieren moet je één paar aan boord brengen, een mannetje en een wijfje. Zij zullen samen met jou gered worden. Eén paar van alle vogels, van alle dieren op het land, groot en klein, zal bij je komen. Sla een grote hoeveelheid voedsel op, voldoende voor jou en je familie en voor de dieren.'

Noach deed alles wat God hem had opgedragen.

7 *De grote vloed*

Toen zei de Heer tegen Noach: 'Ga nu 1 met je hele gezin aan boord. Jij bent voor mij van alle mensen de enige die rechtvaardig is. Neem van alle reine dieren 2 zeven paar mee, telkens een mannetje en een wijfje, maar van alle dieren die onrein zijn één paar. Ook van de vogels 3 zeven paar, steeds een mannetje met een wijfje. Zo kan elk dier zich weer voortplanten en zich verspreiden over de aarde. Want over zeven dagen zal ik 4 het veertig dagen en veertig nachten lang laten regenen op de aarde. Ik zal alle levende wezens die ik gemaakt heb, wegvagen van de aarde.' Noach deed alles wat de Heer hem had opgedragen. Toen de watervloed over de aarde kwam, 6 was Noach zeshonderd jaar. Om aan de 7 dreigende watervloed te ontkomen, ging Noach met zijn zonen, zijn vrouw en zijn schoondochters aan boord. Van alle dieren, reine en onreine, ook van de vogels en de kleine dieren, kwamen steeds 9 mannetje en een wijfje bij hem aan boord. Zo had God het Noach opgedragen. Zeven dagen later kwam de grote vloed over de aarde.

In het jaar waarin Noach zeshonderd 11

werd, op de zeventiende dag van de tweede maand, zocht het water onder de aarde zich met geweld een uitweg; alle bronnen stroomden over en de sluisen van de hemel openden zich. Toen regende het veertig dagen en veertig nachten lang op aarde. Diezelfde dag nog ging Noach met zijn zonen Sem, Cham en Jafet, zijn vrouw en zijn drie schoondochters aan boord. Met hen mee gingen allerlei dieren, wilde en tamme, grote en kleine, en ook de vogels, alles wat kon vliegen. Steeds kwam er één paar van alle levende wezens aan boord bij Noach, een mannetje en een wijfje, zoals God hem had opgedragen. Toen sloot de Heer de deur achter Noach.

17 De watervloed kwam over de aarde, veertig dagen lang. Het water steeg, de boot begon vlot te raken. Nog verder steeg het, tot de boot op het water rondreed. Hoger en hoger kwam het, tot zelfs de hoogste bergen door het water bedekt waren. Ten slotte stond het water ruim zeven meter boven de bergtoppen. Alles wat op aarde leefde, kwam om, vogels, tamme en wilde dieren, grote en kleine, en alle mensen. Alles wat op het land leefde of stierf, alles wat adem had. Zo werden alle levende wezens van de aarde weggevaagd. Alleen Noach en zijn boot bleven gespaard. Het water bleef honderdvijftig dagen lang op hetzelfde hoge peil.

8

Het water vloeit weer weg

1 God was Noach en alle dieren bij hem aan boord niet vergeten. Op zijn bevel streek er een wind over de aarde en begon het water te zakken. De bronnen van de watermassa's onder de aarde hielden op te stromen en de sluisen van de hemel gingen dicht: de regen hield op. Langzaam vloeide het water weg van de aarde. Zo begon na verloop van honderdvijftig dagen het water te zakken. Op de zeventiende dag van de zevende maand bleef de boot vastzitten op het Araratgebergte. Het water bleef zakken totdat op de eerste dag van de tiende maand de toppen van de bergen zichtbaar werden.

6 Na veertig dagen opende Noach het venster dat hij in de boot had aangebracht en liet een raaf los. De raaf bleef heen en weer vliegen totdat de aarde drooggeval-

len was. Daarna liet hij een duif los om te zien of het water al weggestroomd was van de akkers. Maar de duif vond nergens een plek om te rusten, overal was nog water. Ze vloog terug naar de boot; Noach stak zijn hand uit en haalde haar weer binnen. Toen wachtte hij nog eens zeven dagen en liet de duif opnieuw los. Tegen de avond kwam ze bij hem terug met een vers olijfblad in haar snavel. Toen begreep Noach dat het water was weggestroomd van de aarde. Hij wachtte nog eens zeven dagen en liet de duif voor de derde maal los. Maar deze keer kwam ze niet meer terug. Op de eerste dag van de eerste maand in het jaar dat Noach zeshonderdeende werd, was het water van de aarde verdwenen. Toen Noach het dak openschoof, zag hij dat de akkers drooggefallen waren. Op de zeventiendag van de tweede maand was de aarde helemaal droog.

Noach brengt een offer

Toen zei God tegen Noach: 'Ga van boord met je vrouw, je zonen en je schoondochters. Breng alle dieren die bij je aan boord zijn naar buiten: de vogels, de tamme en de kleine dieren. Zij zullen veel jongen voortbrengen, de aarde zal weer krioelen van de dieren.' Daarop ging Noach naar buiten met zijn zonen, zijn vrouw en zijn schoondochters; ook alle dieren gingen van boord, de wilde en de kleine dieren, en alle vogels.

Toen bouwde Noach een altaar voor de Heer, deed een keus uit de reine dieren en bracht op het altaar een offer. De geur van het offer beviel de Heer en hij dacht bij zichzelf: 'Ik zal de aarde nooit meer vervloeken omdat de mens zo slecht is. Want het kwaad zit hem in het bloed. Nooit meer zal ik het leven op aarde vernietigen.

Zolang de aarde bestaat, zal er gezaaid worden en geoogst, zal er kou en hitte zijn, zomer en winter, dag en nacht.'

9

God sluit een verbond met Noach

God zegende Noach en zijn zonen en zei: 'Breng veel nakomelingen voort om de aarde te bevolken. Alle dieren zullen op-

schrikken als ze jullie zien, de dieren op het land, de vogels in de lucht, de vissen in de zee. Ik heb ze in jullie macht gegeven. Behalve het groen van de planten mogen jullie nu ook het vlees van dieren eten. Alle dieren geef ik je als voedsel.

4 Alleen mag je geen vlees eten waar nog bloed in zit, want het bloed bevat de levenskracht. Wie een ander om het leven brengt, stel ik aansprakelijk. Hij wordt gestraft met de dood. Ook als een dier een mens doodt, moet het gedood worden.

6 Wie een mens doodt, zal zelf door een mens worden gedood. Want de mens is gemaakt als het evenbeeld van God.

7 Breng veel leven voort. Laten jullie nakomelingen de hele aarde bevolken.'

8 Ook zei God tegen Noach en zijn zonen:

9 'Ik sluit nu met jullie mijn verbond, een verbond dat geldt voor al jullie nakomelingen en voor alle dieren die met jullie van boord zijn gegaan, alle dieren van de aarde. Ik beloof jullie dat ik het leven op aarde niet nog eens zal vernietigen door een grote watervloed. Nooit meer zal een

12-13 vloed de aarde verwoesten.' En God vervolgde: 'Het verbond dat ik sluit met jullie en alle andere levende wezens blijft voor altijd van kracht. Als teken van dit verbond tussen mij en de aarde, plaats ik mijn boog in de wolken. Steeds als ik boven de aarde de wolken samendrijf en de regenboog in de wolken zichtbaar wordt,

15 zal ik denken aan het verbond met jullie en met alle andere levende wezens. Nooit zal er meer een watervloed komen die alles wat leeft, weg zal vagen. Als ik de boog in de wolken zie, zal ik denken aan het verbond dat voor altijd zal bestaan tussen mij en alle levende wezens op de aarde.'

17 'Deze boog,' zei God tegen Noach, 'is het teken van het verbond dat ik heb gesloten met alles wat op aarde leeft.'

Noach en zijn drie zonen

18 Met Noach waren van boord gegaan zijn zonen: Sem, Cham en Jafet. Cham was de vader van Kanaän. Met deze drie zonen van Noach begonnen de mensen zich over de hele aarde te verspreiden.

20 Noach was landbouwer en legde als eerste een wijngaard aan. Toen hij van de wijn gedronken had, werd hij dronken en midden in zijn tent trok hij zijn kleren

uit. Cham, de vader van Kanaän, zag zijn naakte vader en vertelde dat aan zijn beide broers die buiten waren. Toen pakten Sem en Jafet een mantel, legden die op hun schouders en liepen achterruit de tent in. Terwijl zij de andere kant op keken en hun vader niet naakt zagen, legden zij de mantel over hun vader heen. Toen Noach uit zijn roes ontwaakte en hoorde wat zijn jongste zoon gedaan had, zei hij:

25 'Vervloekt is Kanaän, onderworpen zal hij zijn aan zijn broers. Gezegend is de Heer, de God van Sem, Kanaän zal de knecht zijn van zijn broers. God zal Jafet veel land geven,

27 hij zal wonen in de tenten van Sem. Kanaän zal de knecht zijn van zijn broers.'

Na de grote vloed leefde Noach nog driehonderdvijftig jaar. Toen stierf hij, negenhonderdvijftig jaar oud.

10 *De nakomelingen van de zonen van Noach*

Dit zijn de nakomelingen van Sem, Cham 1 en Jafet, de zonen van Noach. Het zijn de kinderen die zij kregen na de grote vloed. De nakomelingen van Jafet waren: Gomer, 2 Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesek en Tiras. Van Gomer stamden af: Askenaz, 3 Rifat en Togarma. Van Jawan stamden af: Elisa en Tarsis en de bewoners van 4 Cyprus en Rodos. Dit waren de voorouders van de volken die zich langs de kusten en op de eilanden vestigden. De volken waren verdeeld over verschillende landen en stammen, ieder met hun eigen taal.

De nakomelingen van Cham waren: Nubië, 6 Egypte, Put en Kanaän. Van Nubië stamden af: Seba, Chawila, Sabta, Naba en Sabteka. Van Rama stamden af: Seba en Dedan.

Nubië kreeg nog een zoon, Nimrod. Nimrod was de eerste machthebber op de aarde. Hij was een geweldig goed jager, 9 ook in de ogen van de Heer. Daarom luidt het spreekwoord: Hij is een echte Nimrod, zelfs in de ogen van de Heer. Zijn rijk omvatte eerst Babel, Erech, Akkad en Kalne, in Babylonië. Vandaar breidde 11 hij zijn gebied uit naar Assur en bouwde de steden Nineve, Rechobot-Ir, Kalach en Resen, een grote stad tussen Nineve en Kalach. 12

13 Van Egypte stamden af: de bewoners van
 14 Lud, Anam, Lehab, Naftuch, Patros, Kas-
 luch en Kreta, waar de Filistijnen van-
 15 daan komen. Van Kanaän stamden af: Si-
 16 don, zijn oudste zoon, en Chet. Verder
 de Jebusieten, Amorieten, Girgasieten,
 17-18 Chiwwieten, Arkieten, Siniëten, Arwadie-
 ten, Semariëten en Hamatiëten. Later
 hebben de verschillende stammen van
 19 Kanaän zich verspreid. De grens van
 hun gebied loopt van Sidon in de richting
 van Gerar tot aan Gaza en verder in de
 richting van Sodom, Gomorra, Adma en
 20 Seboim tot aan Lasa. Dit waren de afstam-
 melingen van Cham. Ze waren verdeeld
 over verschillende landen en stammen,
 ieder met hun eigen taal.
 21 Ook Sem kreeg zonen. Hij was de stamva-
 der van alle zonen van Eber en de oudste
 22 broer van Jafet. Zijn nakomelingen wa-
 ren: Elam, Assur, Arpaksad, Lud en Aram.
 23 Van Aram stamden af: Us, Chul, Geter en
 24 Mas. Arpaksad was de vader van Selach
 25 en Selach was de vader van Eber. Eber
 kreeg twee zonen. De ene heette Peleg:
 Verdeling, want in zijn tijd verdeelde de
 mensheid zich over de aarde. De andere
 26 heette Joktan. Van Joktan stamden af: Al-
 27 modad, Selef, Chasarmawet, Jerach, Ha-
 28 doram, Uzal, Dikla, Obal, Abimaël, Seba,
 29 Ofir, Chawila en Jobab. Zij stamden alle-
 30 maal van Joktan af. Ze woonden in het
 gebied dat zich uitstrekt vanaf Mesa in
 de richting van Sefar, het gebergte in
 31 het oosten. Dit waren de afstammelingen
 van Sem. Zij waren verdeeld over ver-
 schillende landen en stammen, ieder
 met hun eigen taal.
 32 Dit zijn de families van de zonen van
 Noach. Van hen stammen de volken af
 die zich na de grote vloed over de aarde
 hebben verspreid.

11 *De toren van Babel*

1 In die tijd spraken de mensen nog één
 taal, iedereen gebruikte dezelfde woor-
 2 den. Toen de mensen wegtrokken naar
 het oosten, kwamen ze bij een vlakte in
 3 Babylonië waar ze gingen wonen. Ze zei-
 den tegen elkaar: 'Laten we stukken klei
 nemen en die in het vuur bakken.' Die
 stukken klei gebruikten ze als bakstenen
 4 en asfalt als specie. Toen zeiden ze: 'Laten
 we nu een stad gaan bouwen met een

toren zo hoog als de hemel. Dat zal ons
 beroemd maken en we raken dan niet
 over de hele aarde verspreid.'

Toen kwam de Heer naar de aarde om de 5
 stad en de toren te zien die de mensen
 aan het bouwen waren. 'Wat ze hier 6
 doen,' dacht God, 'is nog maar het begin.
 Ze zijn nu één volk en spreken één taal.
 Straks kunnen ze alles doen wat in hen 7
 opkomt. Laten we naar hen toegaan. We
 moeten verwarring brengen in hun taal,
 zodat ze elkaar niet meer verstaan.' Zo 8
 verspreide de Heer de mensen over de
 hele aarde; de bouw van de stad moesten
 ze staken. Die stad heet Babel: Verwar- 9
 ring, omdat de Heer daar de taal van alle
 mensen in verwarring bracht en hen
 vandaar over de hele aarde verspreid
 heeft.

De nakomelingen van Sem

Dit zijn de nakomelingen van Sem. Toen 10
 Sem honderd jaar was geworden, twee
 jaar na de grote vloed, kreeg hij een
 zoon, Arpaksad. Na de geboorte van 11
 Arpaksad leefde Sem nog vijfhonderd jaar
 en kreeg nog meer zonen en dochters.
 Toen Arpaksad vijfendertig jaar was ge- 12
 worden, kreeg hij een zoon, Selach. Na de
 geboorte van Selach leefde hij nog vier- 13
 honderddrie jaar en kreeg nog meer zo-
 nen en dochters.

Toen Selach dertig jaar was geworden, 14
 kreeg hij een zoon, Eber. Na de geboorte
 van Eber leefde hij nog vierhonderddrie 15
 jaar en kreeg nog meer zonen en doch-
 ters.

Toen Eber vierendertig jaar was gewor- 16
 den, kreeg hij een zoon, Peleg. Na de ge- 17
 boorte van Peleg leefde hij nog vierhon-
 derddertig jaar en kreeg nog meer zonen
 en dochters.

Toen Peleg dertig jaar was geworden, 18
 kreeg hij een zoon, Reü. Na de geboorte 19
 van Reü leefde hij nog tweehonderdne-
 gen jaar en kreeg nog meer zonen en
 dochters.

Toen Reü tweeëndertig jaar was gewor- 20
 den, kreeg hij een zoon, Serug. Na de ge- 21
 boorte van Serug leefde hij nog tweehon-
 derdzeven jaar en kreeg nog meer zonen
 en dochters.

Toen Serug dertig jaar was geworden, 22
 kreeg hij een zoon, Nachor. Na de ge- 23
 boorte van Nachor leefde hij nog twee-

- honderd jaar en kreeg nog meer zonen en dochters.
- 24 Toen Nachor negenentwintig jaar was geworden, kreeg hij een zoon, Terach.
- 25 Na de geboorte van Terach leefde hij nog honderdnegentien jaar en kreeg nog meer zonen en dochters.
- 26 Toen Terach zeventig jaar was geworden, kreeg hij drie zonen: Abram, Nachor en Haran.

De nakomelingen van Terach

- 27 Dit zijn de nakomelingen van Terach. Terach kreeg drie zonen: Abram, Nachor en 28 Haran. Haran kreeg een zoon, Lot. Haran stierf nog tijdens het leven van zijn vader Terach, in Ur in Babylonië, zijn geboorteland. Abram trouwde met Sarai, Nachor trouwde met een dochter van Haran, Milka. Haran had nog een dochter, Jiska. Sarai had geen kinderen, want ze was onvruchtbaar.
- 31 Later verliet Terach Ur in Babylonië. Samen met zijn zoon Abram, zijn kleinzoon Lot en zijn schoondochter Sarai, ging hij op weg naar Kanaän. Maar toen ze in de stad Haran aankwamen, bleven ze er 32 wonen. Terach stierf in Haran, tweehonderdvijf jaar oud.

12 *Abram verlaat Haran*

- 1 De Heer zei tegen Abram:
‘Verlaat je land, je stam, je familie, ga naar het land dat ik je wijs.
- 2 Ik maak je stamvader van een groot volk, ik zal je voorspoed geven; met eerbied zullen de mensen over je spreken, bij uitstek gezegend zul je zijn.
- 3 Wie jou voorspoed wenst, zal ik voorspoed geven, maar wie jou kwaad toewenst, zal ik vervloeken.
Alle volken op aarde zullen elkaar toewensen gezegend te zijn als jij.’
- 4 Abram deed wat de Heer hem gezegd had en verliet Haran; hij was toen vijftien-zeventig jaar. Lot ging met hem mee.
- 5-6 Abram nam, behalve zijn neef Lot, ook zijn vrouw Sarai mee en verder al hun bezittingen en hun slaven. Zo gingen ze op weg naar Kanaän, waar toen de Kanaänieten nog woonden. Toen ze er aan-

gekomen waren, trok Abram het land door tot bij de eik van More, een heilige plaats in de buurt van Sichem. Daar verscheen de Heer aan Abram en zei: ‘Dit land zal ik aan je nakomelingen geven.’ Toen bouwde Abram op die plek een altaar voor de Heer. Vandaar trok Abram 8 verder naar het gebergte ten oosten van Betel en hij sloeg tussen Betel en Ai zijn tent op. Ook hier bouwde hij een altaar en vereerde hij de Heer. Vervolgens trok 9 hij in verschillende etappes verder naar het zuiden.

Abram in Egypte

Toen er hongersnood in Kanaän uitbrak, 10 trok Abram naar Egypte. Hij wilde daar een tijd gaan wonen, omdat er in zijn land een ernstig tekort aan voedsel was. Bij de Egyptische grens zei Abram tegen 11 zijn vrouw Sarai: ‘Ik weet heel goed dat je een aantrekkelijke vrouw bent. Wanneer 12 de Egyptenaren je zien, zullen ze zeggen: Dat is zijn vrouw. Ze zullen mij vermoorden, maar jou in leven laten. Zeg maar 13 dat je mijn zuster bent. Dan zullen ze me niet naar het leven staan en me dankzij 14 jou goed behandelen.’ Toen Abram de grens gepasseerd was, kwamen de Egyptenaren die zijn vrouw zagen onder de 15 indruk van haar grote schoonheid. Ook de hofdienaren van de farao waren onder de indruk en gaven tegenover de farao 16 hoog van haar op. Zij werd daarom naar zijn paleis gebracht. Aan haar had 17 Abram het te danken dat de farao hem goed behandelde en hem schapen en geiten, koeien, ezels, slaven, slavinnen, ezellen en kamelen gaf. Maar de Heer 18 strafte de farao en zijn hof zwaar, omdat hij Abrams vrouw bij zich gehaald had. Toen ontbood de farao Abram en vroeg: 18 ‘Wat hebt u me aangedaan! Waarom hebt u me niet verteld dat zij uw vrouw 19 was! Alleen omdat u gezegd hebt dat zij uw zuster was, heb ik haar tot vrouw genomen. Maar ze is úw vrouw, neem haar 20 mee en verdwijn!’ Hij gaf enige mannen bevel hem het land uit te zetten, samen met zijn vrouw en met al zijn bezittingen.

13 *Abram en Lot gaan uit elkaar*
Vanuit Egypte trok Abram naar de Negeb, samen met zijn vrouw en met al zijn

bezittingen. Ook Lot ging met hem mee.
 2 Abram was erg rijk. Hij had een grote
 3-4 veestapel en veel zilver en goud. Hij reisde in etappes van de Negeb naar Betel. Op de plek tussen Betel en Ai, waar hij eerder zijn tent had opgeslagen en een altaar had opgericht, vereerde hij de Heer.
 5 Ook Lot, die met hem meegegaan was, bezat schapen, geiten en koeien en tenten. Maar omdat er te weinig land was voor zoveel vee, konden zij daar niet allebei blijven wonen. Bovendien woonden toen de Kanaänieten en Perizzieten nog in het land. Tussen de herders van Abram en die van Lot kwam het tot botsingen.
 8 Toen zei Abram tegen Lot: 'Wij zijn verwanten van elkaar, wij kunnen toch geen ruzie maken, wij niet en onze herders 9 niet. Laten we uit elkaar gaan. Het hele land staat je ter beschikking, kies maar uit. Als jij naar het noorden wilt gaan, ga ik naar het zuiden, of omgekeerd.'
 10 Lot keek om zich heen en zag dat de Jordaanstreek een waterrijk gebied was. Voordat de Heer Sodom en Gomorra had verwoest, was die streek tot aan Soar toe even mooi als de tuin van Eden en 11-12 even vruchtbaar als Egypte. Daarom koos Lot de Jordaanstreek en ze gingen uit elkaar. Abram bleef in Kanaän, maar Lot trok naar de Jordaansteden in het oosten.
 13 Hij zette bij Sodom zijn tenten op. De inwoners van Sodom echter leidden een schandelijk leven, zij deden wat in strijd was met de wil van de Heer.
 14-15 Na het vertrek van Lot zei de Heer tegen Abram: 'Kijk eens goed om je heen. Kijk naar het noorden en zuiden, het oosten en westen. Het hele gebied dat je van hieruit zien kunt, zal ik jou en je nakomelingen voor altijd in bezit geven. Je nakomelingen maak ik zo talrijk dat niemand ze tellen kan; zoals niemand de stofdeeltjes van de aarde tellen kan. Trek het hele land door in alle richtingen; aan jou zal 18 ik dit hele gebied geven.' Toen brak Abram op en ging wonen bij de eiken van Mamre, in de buurt van Hebron. Daar bouwde hij een altaar voor de Heer.

14 Abram bevrijdt Lot

1 In die tijd waren vier koningen, Amrafel van Babylonië, Arjok van Ellasar, Kedor-

laomer van Elam en Tidal van Goïm, in 2 oorlog met vijf andere: Bera van Sodom, Birsá van Gomorra, Sinab van Adma, Semeber van Seboïm en de koning van Bela, dat ook Soar genoemd wordt. De vijf 3 koningen hadden een bondgenootschap gesloten en waren opgetrokken naar het Siddimdal, waar tegenwoordig de Dode Zee is. Zij waren twaalf jaar onderworpen 4 geweest aan Kedorlaomer, maar in het dertiende jaar waren ze tegen hem in opstand gekomen.

In het veertiende jaar was Kedorlaomer 5 met zijn bondgenoten opgetrokken en had hij in Asterot-Karnaïm de Refaïeten verslagen, in Ham de Zuzieten, in de Kirjataïmvlakte de Emieten en de Cho- 6 rieten in hun bergland, het Seirgebergte. Ze waren tot El-Paran, aan de rand van de woestijn, opgerukt en daarna afge- 7 bogen naar En-Mispát, dat nu Kades heet. Ze hadden het hele gebied van de Amalekieten verwoest en ook de Amorieten die in Chaseson-Tamar wonen, versla-

gen. Nu was de koning van Sodom met zijn 8 bondgenoten opgerukt. Zij stelden zich op in het Siddimdal tegenover koning Ke- 9 dorlaomer met zijn bondgenoten: vijf koningen tegenover vier. Er waren in het Siddimdal veel asfaltputten. Toen de koningen van Sodom en Gomorra op de vlucht sloegen, vielen zij daarin. De anderen wisten in de bergen te ontkomen. De 11 vier koningen maakten al het vee en het voedsel van de inwoners van Sodom en Gomorra buit en aanvaardden de terugtocht. Ook Lot, de neef van Abram, 12 en zijn bezittingen namen ze mee. Hij woonde immers in Sodom.

Een vluchteling vertelde Abram, de He- 13 breeër, wat er gebeurd was. Abram woonde toen bij de eiken van Mamre, de Amoriet. Mamre en zijn broers, Eskol en Aner, waren zijn bondgenoten. Toen 14 Abram hoorde dat zijn neef gevangengenomen was, verzamelde hij zijn trouwste slaven, driehonderdachtthint geofende mannen, en achtervolgde de koningen tot aan Dan. 's Nachts viel hij hen met 15 zijn mannen van verschillende kanten aan en wist hen te verslaan. Hij achtervolgde hen tot aan Choba toe, ten noorden van Damascus. Alles wat zij buitge- 16 maakt hadden, nam hij mee terug; niet

alleen zijn neef Lot met zijn bezittingen maar ook de vrouwen en de overige gevangenen.

- 17 Toen Abram terugkeerde van zijn overwinning op Kedorlaomer en zijn bondgenoten, kwam de koning van Sodom hem tegemoet in het Sawedal, dat nu Koningsdal heet. Melchisedek, koning van Salem en priester van de allerhoogste God, bracht hem brood en wijn en sprak over hem een zegen uit:
 'Gezegend bent u, Abram, door de allerhoogste God die hemel en aarde geschapen heeft.
 20 Dank aan de allerhoogste God, die uw vijanden aan u heeft overgeleverd.'
 Abram gaf hem een tiende deel van alles wat hij de koningen afgenomen had.
 21 De koning van Sodom zei tegen Abram: 'De buit kunt u houden, maar geef mij de krijgsgevangenen terug.' Maar Abram zei: 'Ik zweer bij de Heer, de allerhoogste God, die hemel en aarde geschapen heeft, dat ik niets van al uw bezittingen mee zal nemen, zelfs geen draad of schoenriem. Ik wil niet dat u zult zeggen:
 24 Ik heb Abram rijk gemaakt! Nee, ik eis niets voor mijzelf op. Ik wil alleen dat mijn mannen hun onkosten vergoed krijgen en dat mijn bondgenoten Aner, Eskol en Mamre hun deel van de buit krijgen.'

15 *Het visioen van Abram*

- 1 Na deze gebeurtenissen kreeg Abram een visioen, waarin God tegen hem zei: 'Wees niet bang, Abram, ik zal je beschermen en je rijk belonen.' Abram antwoordde: 'Heer, mijn God, wat voor zin heeft het mij te belonen? U hebt mij geen kinderen gegeven, ik zal kinderloos sterven en Eliëzer van Damascus, een van mijn knechten, zal mijn erfgenaam zijn.'
 4 Maar de Heer zei tegen hem: 'Nee, Eliëzer zal je bezit niet erven, maar een zoon die je zelf verwekken zult.' Toen leidde hij Abram naar buiten en zei: 'Kijk eens naar de hemel en probeer de sterren te tellen. Zoveel nakomelingen zul je krijgen.' Abram vertrouwde op de Heer en de Heer zag daarin een bewijs van zijn oprechtheid.
 7 Toen zei de Heer tegen hem: 'Ik ben de Heer! Ik heb je uit Ur in Babylonië naar

dit land gebracht om het je voor altijd in bezit te geven.' 'Heer, mijn God, hoe kan ik daar zeker van zijn?' antwoordde Abram. De Heer zei: 'Haal een koe, een geit en een ram, van elke soort een driejarig exemplaar, een tortelduif en een andere, jonge duif.' Abram haalde al deze dieren en sneed ze middendoor, behalve de vogels. De verschillende stukken legde hij tegenover elkaar. Toen er roofvogels op de kadavers afkwamen, joeg hij ze weg.

Tegen zonsondergang viel Abram in een diepe slaap en een hevige angst bekreop hem. De Heer zei tegen hem: 'Je moet goed weten dat je nakomelingen vreemdelingen zullen zijn in een land waar ze niet thuishoren. Daar zullen ze vierhonderd jaar lang slaven zijn en onderdrukt worden. Maar ik zal het volk dat hen onderdrukt, straffen. Daarna zullen ze wegtrekken uit dat land met een grote rijkdom aan goederen. Jijzelf zult in vrede herenigd worden met je voorouders; je zult op hoge leeftijd sterven en begraven worden. De vierde generatie van je nakomelingen zal hierheen terugkeren. Want dan ga ik de Amorieten die hier nu wonen voor hun misdaden straffen, dan is de maat vol!'

Toen de zon was ondergegaan en het helemaal donker was, zag Abram plotseling een rokende oven en een fakkel die tussen de doormidden gedeelde stukken doorging. Zo sloot de Heer op die dag een verbond met Abram en beloofde hem: 'Aan je nakomelingen zal ik dit land geven, vanaf de Nijl tot aan de Eufraat, het gebied van de Kenieten, Kenizieten, Kadmonieten, Hethieten, Perizzieten, Refaïeten, Amorieten, Kanaänieten, Girgasiëten en Jebusieten.'

16 *De geboorte van Ismaël*

Abrams vrouw Sarai had een Egyptische slavin, die Hagar heette. Omdat ze zelf kinderloos gebleven was, zei ze tegen Abram: 'Je ziet dat de Heer mij geen kinderen laat krijgen. Je moet maar met mijn slavin gaan slapen. Misschien kan zij in mijn plaats een kind ter wereld brengen.' Abram stemde ermee in en Sarai gaf haar Egyptische slavin Hagar aan Abram als vrouw. Abram woonde toen al

4 tien jaar in Kanaän. Hij had gemeenschap met haar en zij werd zwanger. Toen Hagar merkte dat ze zwanger was, voelde ze grote minachting voor haar 5 meesteres. Toen zei Sarai tegen Abram: 'Ik ben diep gekwetst. En jij bent daar verantwoordelijk voor. Ik stond je toe met mijn slavin te slapen; maar nu ze ziet dat ze zwanger is, kijkt ze op me neer. Laat de Heer beslissen wie van ons de 6 der onrecht heeft aangedaan.' Maar Abram zei: 'Ze is jouw slavin, doe maar met haar wat je wilt.' Toen vernederde Sarai Hagar zo dat ze wegluchtte.

7 De engel van de Heer trof haar aan bij een waterbron in de woestijn, de bron 8 die ligt aan de weg naar Sur. 'Hagar, slavin van Sarai,' vroeg hij, 'waar kom je vandaan en waar ga je heen?' 'Ik ben op de vlucht voor Sarai, mijn meesteres,' 9 antwoordde ze. 'Je moet naar haar teruggaan en haar weer gehoorzamen,' zei de engel van de Heer. Hij vervolgde: 10 'Ik zal je talrijke nakomelingen geven, zo talrijk dat ze niet te tellen zijn.

11 Je bent zwanger, je zult een zoon ter wereld brengen; Ismaël: God hoort, zul je hem noemen, want de Heer heeft gehoord hoe je werd vernederd.

12 Je zoon zal ontembaar zijn, een wilde ezel in de woestijn. Hij zal zich tegen velen verzetten en velen zullen zich verzetten tegen hem. Bij zijn verwanten zal hij wonen, maar hij volgt zijn eigen weg.'

13 Toen gaf Hagar deze naam aan de Heer die met haar gesproken had: U bent een God die mij ziet. 'Want,' zei ze, 'ik heb hier werkelijk gezien dat God naar me omkijkt.' Daarom noemt men die put Lachai-Roi: De levende God die mij ziet. Hij is gelegen tussen Kades en Bered.

15 Hagar bracht een zoon ter wereld en 16 Abram noemde hem Ismaël. Bij de geboorte van Ismaël was hij zesentachtig jaar oud.

17 *De besnijdenis*

1 Toen Abram negennegentig jaar was, verscheen de Heer hem en zei: 'Ik ben de machtige God. Richt je steeds naar mijn 2 wil en doe geen onrecht. Ik zal met jou een verbond aangaan en je zeer veel na-

komelingen geven.' Abram boog zich 3 diep voorover en God vervolgde: 'Dit is 4 wat ik voor je zal doen, ik sluit een verbond met je; je zult de stamvader worden van vele volken. Daarom zul je niet langer Abram heten, maar Abraham. Ik zal 5 je zeer veel nakomelingen geven. Je zult 6 de stamvader van vele volken zijn en onder je nakomelingen zullen zelfs koningen zijn. Het verbond tussen mij en jou 7 zal ik altijd in stand houden. Niet alleen voor jou maar ook voor je nakomelingen zal ik God zijn, in elke komende generatie. Het land waar je nu als vreemdeling 8 woont, zal ik jullie geven. Je nakomelingen zullen heel Kanaän blijvend bezitten en ik zal hun God zijn.'

9 Verder zei God tegen Abraham: 'En dit is 9 wat jij moet doen, jij moet je houden aan het verbond met mij. Niet alleen jij, maar ook al je nakomelingen in de komende generaties. Jullie moeten de verplichting 10 op je nemen alle mannen te besnijden. De voorhuid moeten jullie wegnemen 11 als teken van het verbond tussen mij en jullie. Iedere jongen die acht dagen oud 12 is moet besneden worden, in elke komende generatie. Dat geldt zowel voor de slaven die in jullie huis geboren zijn als voor de slaven die niet bij jullie horen, maar die jullie van vreemdelingen gekocht hebben. Ieder van hen moet besneden 13 worden. Zo zal aan jullie lichaam zichtbaar zijn dat mijn verbond voor altijd geldt. Wie zich niet laat besnijden, zal 14 uit de gemeenschap gestoten worden, omdat hij mijn verbond verbroken heeft.'

15 Ook zei God tegen Abraham: 'Noem je vrouw niet langer Sarai, maar Sara. Ik 16 zal haar vruchtbaar maken, ook zij zal je een zoon schenken. Ik zal haar veel nakomelingen geven. Zij zal de moeder van vele volken worden en onder haar nakomelingen zullen koningen zijn.' Abraham boog zich diep voorover, maar 17 moest toch lachen en dacht bij zichzelf: 'Hoe kan iemand van honderd jaar nog een kind krijgen? En zou Sara op haar negentigste nog een zoon ter wereld 18 brengen?' Hij zei tegen God: 'Laat uw be- 18 lofte toch voor Ismaël gelden!' Maar God 19 zei: 'Nee, je vrouw Sara zal een zoon ter wereld brengen en jij moet hem Isaak; Hij lacht, noemen. Ik zal een verbond met hem aangaan, een verbond dat blij-

20 vend is en ook voor zijn nakomelingen zal gelden. Wat Ismaël betreft, ik zal doen wat je vroeg. Ik zal hem voorspoed geven en zeer veel nakomelingen. Ik zal hem stamvader maken van een groot volk en twaalf vorsten zullen van hem
21 afstammen. Maar mijn verbond geldt alleen voor Isaak, de zoon die Sara je volgend jaar tegen deze tijd zal schenken.
22 Toen God uitgesproken was, verliet hij
23 Abraham. Diezelfde dag nog besneed Abraham zijn zoon Ismaël, alle in zijn huis geboren slaven en ook de slaven die gekocht waren. Hij besneed alle mannen in zijn huis, zoals God hem opgedragen had. Hijzelf was negenenegentig
24 jaar toen hij besneden werd en Ismaël, 25 zijn zoon, was dertien. Vader en zoon
27 werden op dezelfde dag besneden, samen met alle anderen die tot zijn huishouding behoorden.

18 Abraham krijgt bezoek van drie mannen

1 Bij de eiken van Mamre verscheen de Heer aan Abraham. Abraham zat op het heetst van de dag bij de ingang van zijn
2 tent. Toen hij opkeek, zag hij plotseling drie mannen voor zich staan. Haastig liep hij naar hen toe, maakte een diepe buiging en zei tegen een van hen: 'Mijn heer, wilt u zo vriendelijk zijn om met mij mee te gaan? Ik wil u graag van dienst zijn. Ik zal wat water laten halen. U kunt dan uw voeten wassen en onder
5 deze boom uitrusten. Ik zal intussen een maaltijd voor u klaar laten maken, dan kunt u weer op verhaal komen voor u verder gaat. Want daarvoor bent u toch bij mij, uw dienaar, langsgeskomen.'
6 'Graag,' zeiden ze, 'ga uw gang.' Abraham haastte zich naar zijn tent en zei tegen Sara: 'Haal snel een zak van het fijnste meel, kneed het en bak er koeken
7 van.' Daarna liep hij vlug naar de kudde, zocht een mals en vet kalf uit en gaf een knecht opdracht het zo gauw mogelijk
8 klaar te maken. Toen het klaar was, zette hij het, met boter en melk, zijn gasten voor. Terwijl zij aten, bleef hij zelf bij
9 hen onder de boom staan. Ze vroegen hem: 'Waar is uw vrouw Sara?' 'Binnen, in de tent,' antwoordde hij. Toen zei een van hen: 'Volgend jaar kom ik bij u terug; dan zal uw vrouw Sara een zoon hebben.'

Omdat de man voor de ingang van de tent stond, hoorde Sara wat hij zei. Abra-
11 ham en Sara waren allebei erg oud. Sara werd allang niet meer ongesteld. Daar-
12 om moest ze in zichzelf lachen, ze dacht: 'Gemeenschap? Is het mogelijk dat ik op mijn leeftijd daarvan zal genieten? Ik ben afgeleefd en ook mijn man is oud.' Maar
13 de Heer zei tegen Abraham: 'Waarom lacht Sara? Waarom twijfelt ze eraan of ze op haar oude dag nog een kind kan krijgen? Zou voor mij iets onmogelijk
14 zijn? Volgend jaar, om deze tijd, zal ik bij u terugkomen en dan heeft Sara een zoon.' Sara was bang en ontkende: 'Ik heb niet gelachen,' maar hij zei: 'Je hebt wel gelachen!'

Abraham pleit voor de inwoners van Sodom

Toen vertrokken de drie mannen naar een plek vanwaar ze Sodom konden zien. Abraham ging zover met hen mee. De
17 Heer dacht: 'Zal ik voor Abraham geheimhouden wat ik van plan ben? Hij zal immers de stamvader worden van een groot en machtig volk. Alle volken op aarde zullen elkaar toewensen gezegend te zijn als hij. Ik heb hem immers
19 uitgekozen en daarmee al zijn nakomelingen. Hij moet hun leren zich te houden aan mijn richtlijnen: rechtvaardig zijn en opkomen voor het recht. Dan kan ik mijn belofte aan hem nakomen.'
20 Toen zei de Heer: 'Over de inwoners van Sodom en Gomorra dringen ernstige beschuldigingen tot mij door. Zij doen erg veel kwaad. Ik wil erheen gaan om te zien of die beschuldigingen werkelijk waar zijn. Ik wil het weten.'

Toen gingen de twee andere mannen op
22 weg naar Sodom, maar de Heer bleef nog bij Abraham staan. Abraham kwam nog
23 een stap dichterbij en vroeg: 'Bent u werkelijk van plan de onschuldigen met de schuldigen om te brengen? Als er vijftig onschuldige mensen in de stad zijn, zou u haar dan verwoesten? Zou u om die vijftig de stad niet sparen? U kunt de onschuldige toch niet met de schuldige doden! Dan zou er toch geen verschil meer zijn! Nee, dat kunt u niet doen. U bent de rechter van de hele aarde. Zou u dan onrecht doen?'

'Als ik in Sodom vijftig onschuldige men-

- sen aantref,' antwoordde de Heer, 'zal ik omwille van hen de hele stad sparen.'
- 27 'Ik weet dat het een mens niet past zo vrij
28 tot u te spreken,' zei Abraham, 'maar misschien ontbreken er vijf aan de vijftig. Zou u dan om die vijf de hele stad verwoesten?'
- 'Nee,' zei de Heer, 'als ik er vijfenvertig kan vinden die onschuldig zijn, zal ik de stad niet verwoesten.'
- 29 'Maar als het er maar veertig zijn?'
- 'Ik zal het niet doen,' zei de Heer, 'om die veertig.'
- 30 'U moet niet kwaad worden, Heer,' zei Abraham, 'als ik nog verder ga. Stel dat het er dertig zijn.'
- 'Ik zal het niet doen,' zei de Heer, 'als ik er dertig aantref.'
- 31 'Ik ben zo vrij toch nog verder bij u aan te dringen,' zei Abraham, 'misschien worden er twintig aangetroffen.'
- 'Zelfs twintig mensen,' zei de Heer, 'zullen voor mij een reden zijn de stad te sparen.'
- 32 'Ik hoop niet dat u kwaad wordt, Heer, als ik nog één keer bij u aandring. Stel dat het er tien zijn?'
- 'Ook als er tien onschuldige mensen zijn,' zei de Heer, 'zal ik de stad niet verwoesten.'
- 33 Toen brak de Heer het gesprek af en ging weg. Abraham keerde terug naar huis.

19 *Lot vlucht weg uit Sodom*

- 1 De twee mannen die door de Heer gestuurd waren, kwamen 's avonds in Sodom aan. Lot, die in de stadspoort zat, zag hen en liep hen tegemoet. Hij maakte een diepe buiging en zei: 'Heren, ik sta geheel tot uw dienst. Kom toch mee naar mijn huis. U kunt er uw voeten wassen en de nacht doorbrengen. Morgenvroeg kunt u dan weer verder reizen.' Maar zij zeiden: 'Nee, we brengen de nacht op het plein door.' Maar omdat Lot bleef aandringen, gingen ze met hem mee naar huis. Hij maakte een maaltijd voor hen klaar met ongegist brood dat hij had laten bakken. En zij aten.
- 4 Maar nog voor ze gingen slapen, kwamen de mannen van Sodom van alle kanten op het huis af, alle mannen van de stad, jong en oud, zonder uitzondering.
- 5 Zij riepen: 'Lot, waar zijn de mannen die vannacht bij je gekomen zijn? Breng ze naar buiten. Wij willen met ze slapen!' Lot ging naar buiten, deed de deur achter zich dicht en zei: 'Jullie zijn mijn stadgenoten, zoiets kun je niet doen!' Luister, ik heb twee dochters, allebei zijn ze nog maagd, die zal ik naar buiten brengen. Doe maar met ze wat je wilt. Maar doe die mannen geen kwaad; het zijn mijn gasten en ze staan onder mijn bescherming.' 'Ga opzij!' riepen ze. 'Je bent een vreemdeling en je wilt ons de wet voorschrijven? Kijk maar uit, anders loopt het met jou nog slechter af dan met hen.' Ze kwamen dreigend op hem af en wilden de deur openbreken. Maar de twee mannen die in het huis waren, grepen Lot, trokken hem naar binnen en deden de grendel op de deur. De menigte buiten sloegen ze met blindheid, iedereen, zodat niemand de deur meer kon vinden. Toen vroegen ze Lot: 'Heb je hier nog andere familieleden? Een schoonzoon? Zonen of dochters van je? Neem al je verwanten mee en verlaat deze stad. Wij gaan deze plaats verwoesten. Want tot de Heer zijn ernstige beschuldigingen over Sodom doorgedrongen en hij heeft ons gestuurd om de stad te vernietigen.' Lot ging naar zijn aanstaande schoonzonen en zei: 'Ga hier vlug weg, want de Heer gaat de stad verwoesten.' Maar zij lachten erom.
- Toen het licht begon te worden, drongen de mannen opnieuw aan: 'Ga vlug weg! Neem je vrouw en je beide dochters mee. Anders zul je nog worden gedood, wanneer de inwoners van deze stad worden gestraft voor hun misdaden.' Toen Lot bleef aarzelen, sleurden de mannen hem mee, samen met zijn vrouw en zijn beide dochters. Ze brachten hen buiten de stad, want de Heer wilde Lot sparen. Daar zei een van hen: 'Loop, als je leven je lief is! Kijk niet achterom en sta nergens in de vallei stil. Vlucht de bergen in, want anders worden jullie gedood.' Maar Lot zei: 'Nee, Heer, dat kunt u toch niet doen! U bent steeds erg goed voor mij geweest, u bent mij altijd trouw geweest, u hebt mijn leven gered. Maar als ik helemaal naar de bergen zou moeten vluchten, zou ik de ramp niet kunnen ontlopen. Ik zou toch nog omkomen. Als u het goedvindt, vlucht ik naar dat

stadje, daarginds, en probeer ik zo mijn leven te redden. Die kleine stad kunt u toch sparen?" Hij antwoordde: "Goed, ook hierin zal ik je ter wille zijn. Ik zal die stad niet verwoesten. Vlucht daarheen, maar snel. Want ik kan niets doen, voor je er bent." Die stad heet daarom Soar: Kleine stad.

De zoon was nog maar net op, toen Lot in Soar aankwam. Toen liet de Heer vanuit de hemel brandende zwavel neerkomen op Sodom en Gomorra. Hij verwoestte beide steden en de hele vallei. Alle inwoners kwamen om en de gewassen op de akkers werden vernietigd. Ook de vrouw van Lot kwam om, zij keek achterom en veranderde in een zoutpilaar.

Abraham ging 's morgens vroeg naar de plaats, waar hij samen met de Heer gestaan had. Hij keek uit over Sodom en Gomorra, over de hele Jordaanvallei, en zag uit de aarde rookwolken opstijgen als uit een smeltoven.

Zo hield God rekening met Abraham: toen hij de steden in de vallei verwoestte waarin Lot gewoond had, liet hij Lot ontkomen aan de ondergang.

Lot en zijn dochters

Lot durfde niet in Soar te blijven. Daarom verliet hij de stad, ging met zijn beide dochters naar het gebergte en woonde daar met hen in een grot. De oudste dochter zei tegen de jongste: "In het hele land is er geen man meer die met ons

gemeenschap kan hebben, zoals dat hoort. En onze vader wordt al oud. Laten we hem dronken voeren, dan kunnen we met hem slapen en van hem kinderen krijgen." Ze gaven hem die nacht wijn te drinken en de oudste dochter had gemeenschap met haar vader. Hij merkte niet dat ze bij hem kwam en evenmin dat ze weer wegging. De volgende morgen zei de oudste dochter tegen haar zuster: "De afgelopen nacht heb ik met mijn vader geslapen; als we hem vannacht weer dronken voeren, kun jij met hem slapen en kunnen we beiden kinderen van hem krijgen." Ook die nacht gaven ze hun vader wijn te drinken en de jongste dochter had gemeenschap met hem. Ook nu merkte hij er niets van.

Zo werden beide dochters zwanger van hun eigen vader. De oudste kreeg een

zoon en noemde hem Moab. Hij is de stamvader van de tegenwoordige Moabieten. De jongste dochter kreeg ook een zoon en noemde hem Ben-Ammi. Hij is de stamvader van de tegenwoordige Ammonieten.

20

Abraham en Sara bij Abimelek
Abraham vertrok uit Mamre naar de Negebwoestijn. Hij woonde er tussen Kades en Sur en leefde ook enige tijd als vreemdeling in Gerar. Omdat hij daar van zijn vrouw Sara vertelde dat zij zijn zuster was, liet koning Abimelek van Gerar haar bij zich halen. Maar 's nachts verscheen God in een droom aan Abimelek en zei: "U zult sterven, omdat u deze vrouw bij u genomen hebt. Zij is al getrouwd." Maar Abimelek had nog geen gemeenschap met haar gehad en zei: "Heer, u zult toch geen onschuldige mensen doden? Abraham heeft zelf beweerd dat zij zijn zuster was en zij heeft ook gezegd: hij is mijn broer! Ik heb in alle onschuld gehandeld en met volstrekt zuivere bedoelingen." Toen zei God tegen hem in de droom: "Ik weet heel goed dat u dit in alle onschuld gedaan hebt. Daarom ook heb ik voorkomen dat u tegen mij zou zondigen. Ik stond u niet toe haar aan te raken. Geef haar nu onmiddellijk terug aan haar man. Hij is een profeet en zal bidden dat u in leven blijft. Maar anders zult u zeker sterven, en met u uw hele volk."

De volgende morgen vroeg riep Abimelek al zijn hofdienaren. Toen hij hun verteld had wat er allemaal gebeurd was, raakten ze in paniek. Abimelek liet Abraham roepen en vroeg: "Wat hebt u ons aangedaan? Heb ik u iets misdaan, dat u zo'n schande over mij en mijn koninkrijk brengt? Zoals u gehandeld hebt, dat is toch ongehoord. Wat heeft u bewogen, Abraham, zoiets te doen?" "Ik dacht," zei Abraham, "dat niemand hier met God rekening hield en dat ze mij zouden vermoorden om mijn vrouw. Bovendien is Sara ook werkelijk mijn zuster. Ze is de dochter van mijn vader, maar niet van mijn moeder. Daarom kon ze mijn vrouw worden. Maar toen God mij liet rondzwerven, ver van mijn familie, heb ik tegen haar gezegd: Als je mij je trouw wilt

bewijzen, moet je overal waar wij komen, zeggen dat ik je broer ben.' Toen gaf Abimelek aan Abraham zijn vrouw Sara terug en schonk hem tegelijk schapen en 14
15 geiten, koeien, slaven en slavinnen. Hij zei: 'Overal in mijn land kunt u gaan wonen, waar u maar wilt.' En tegen Sara zei hij: 'Ik geef uw broer duizend zilverstukken als bewijs van uw onschuld. Iedereen uit uw omgeving weet dan dat u uw goede naam niet kwijtgeraakt bent.' De Heer had Abimelek gestraft, omdat hij de vrouw van Abraham bij zich genomen had. Hij had Abimelek, zijn vrouw en zijn slavinnen onvruchtbaar gemaakt. Daarom bad Abraham tot God en God genas hen, zodat er weer kinderen geboren konden worden.

21 *De geboorte van Isaak*

1 De Heer trok zich het lot van Sara aan, zoals hij beloofd had. Sara werd zwanger en schonk Abraham nog op zijn oude dag een zoon. Het was precies de tijd die God hem genoemd had. Abraham 4 noemde zijn zoon Isaak. Hij besneed hem toen hij acht dagen oud was, zoals 5 God hem opgedragen had. Bij de geboorte van Isaak was Abraham honderd jaar 6 oud. 'God maakt dat ik weer lachen kan,' zei Sara, 'en iedereen die het hoort, 7 wordt blij en lacht mee.' 'Wie had,' zo ging ze verder, 'Abraham durven voorspellen dat ik ooit kinderen de borst zou geven? En toch heb ik hem, op zijn leeftijd, nog een zoon geschonken.'

Hagar en Ismaël

8 Het kind groeide flink en toen het van de borst werd genomen, gaf Abraham een 9 groot feest. Maar toen Sara dat lachende kind van Hagar, de Egyptische bijvrouw van Abraham, zag, zei ze tegen Abraham: 'Stuur die slavin en haar zoon toch weg. Ik wil niet dat mijn zoon Isaak de erfenis moet delen met de zoon van die slavin.' Dit voorstel beviel Abraham in het geheel niet, want ook dit kind was tenslotte zijn zoon. Maar God zei tegen Abraham: 'Maak je geen zorgen over de jongen en over je slavin. Doe wat Sara zegt, want alleen Isaaks kinderen zullen jouw nakomelingen genoemd worden. 13 Maar ook de zoon van die slavin zal ik

stamvader van een volk maken; hij is tenslotte ook een zoon van je.'

De volgende morgen, heel vroeg nog, gaf Abraham aan Hagar wat voedsel en een leren zak met water. Hij zette het kind op haar schouder en stuurde haar weg. Zij ging naar de woestijn van Berseba, maar daar verdwaalde ze. Toen er geen druppel water meer in de zak over was, liet ze het kind achter onder een struik. Ze ging zelf een eind verderop zitten, zover als de pijn van een boogschutter reikt. 'Want,' dacht ze, 'ik wil niet zien hoe mijn kind hier doodgaat.' En ze barstte in tranen uit.

God hoorde de jongen schreeuwen en vanuit de hemel riep de engel van God: 'Wat is er, Hagar? Wees niet bang, God heeft de jongen gehoord, daar onder die struik. Ga naar hem toe, neem hem in je armen en houd hem stevig vast. Ik zal van zijn nakomelingen een groot volk maken.' God opende Hagar de ogen en zij ontdekte een waterput. Ze ging erheen, vulde de waterzak en liet de jongen drinken.

God zorgde ervoor dat de jongen voo- 20-21 spoedig opgroeide. Hij ging in de Paran-woestijn wonen en werd een bekwaam boogschutter. Zijn moeder koos een Egyptische vrouw voor hem uit.

Abrahams overeenkomst met Abimelek

In die tijd kwam Abimelek met zijn leger- 22 aanvoerder Pikol bij Abraham en zei: 'Ik weet dat God u helpt bij alles wat u doet. Zweer daarom nu bij God dat u mij en mijn nakomelingen niet bedriegen zult. Ik heb u mijn vriendschap getoond, nu moet u tonen dat u mij en mijn land, waar u als vreemdeling woont, trouw blijft.' 'Ik zweer het,' zei Abraham. Maar tegelijk maakte hij Abimelek een verwijt, want de knechten van Abimelek hadden met geweld een waterput in bezit genomen. 'U hebt me dat nooit verteld,' 26 zei Abimelek, 'ik hoor het vandaag voor het eerst. Ik weet niet wie dat gedaan heeft.' Abraham gaf schapen, geiten en 27 koeien aan Abimelek en beide mannen sloten een overeenkomst. Toen zette Abraham zeven lammeren van zijn kudde apart. 'Waarom hebt u die zeven lam- 29 meren apart gezet?' vroeg Abimelek.

'Aanvaard ze als een geschenk van mij,' zei Abraham. 'Daarmee erkent u dat ik die put gegraven heb.'

- 31 Omdat ze daar beiden een eed hadden afgelegd, noemt men die plaats Berseba: 32 Put van de eed. Nadat hij daar een overeenkomst met Abraham gesloten had, keerden Abimelek en zijn legeraanvoerder Pikol naar het land van de Filistijnen 33 terug. Abraham plantte in Berseba een tamarisk en vereerde daar de Heer, de 34 eeuwige God. Lange tijd bleef Abraham als vreemdeling in het land van de Filistijnen wonen.

22 *God stelt Abraham op de proef*

- 1 Enige tijd later stelde God Abraham op de proef. 'Abraham,' zei hij. 'Ja, ik luister,' 2 antwoordde Abraham. 'Ga naar het land Moria om op een berg die ik je zal wijzen je zoon te offeren, je enige zoon, de jongen van wie je zoveel houdt, Isaak!' 3 Vroeg in de morgen stond Abraham op, hakte hout voor het offer, zadelde zijn ezel en ging met zijn zoon Isaak op weg naar de plaats die God genoemd had. Ook nam hij twee van zijn knechten 4 mee. Op de derde dag zag Abraham de plaats in de verte liggen. Hij zei tegen zijn knechten: 'Blijf hier met de ezel. Ik ga met de jongen naar de berg daar om te bidden. Daarna komen we terug.' 5 Abraham liet zijn zoon Isaak het hout voor het offer dragen. Zelf nam hij het vuur en het mes. Zo liepen ze samen verder. 6 Onderweg zei Isaak: 'Vader!' 'Ja, wat is er, mijn zoon?' 'We hebben nu wel vuur en hout, maar waar is het lam voor het offer?' 'God zelf zal zorgen voor een lam, mijn zoon,' antwoordde Abraham. En samen liepen ze verder. 7 Toen ze bij de plaats kwamen die God had aangewezen, bouwde Abraham een altaar, schikte het hout, bond Isaak vast en legde hem op het altaar, boven op het hout. Maar toen hij het mes pakte om zijn zoon te doden, riep een engel van de Heer uit de hemel: 'Abraham! Abraham!' 'Ja, ik luister,' antwoordde Abraham. 'Raak de jongen niet aan,' zei de engel, 'doe hem niets! Nu weet ik dat je ontzag hebt voor God, omdat je zelfs bereid was mij je enige zoon te offeren.' 13 Toen Abraham om zich heen keek, zag

hij een ram die met zijn horens vastzat in de struiken. Hij liep erheen, greep het dier en offerde het in plaats van zijn zoon. Abraham noemde die plaats: De Heer zal ervoor zorgen. Tot op vandaag zegt men nog: 'Op de berg van de Heer kan men zien dat God voor ons zorgt.' Toen riep de engel van de Heer opnieuw uit de hemel: 'Abraham, je hebt gedaan wat ik vroeg, je was zelfs bereid mij je enige zoon te offeren. Daarom heb ik, de Heer, bij mijzelf gezworen je grote voorspoed te geven. Ik zal je zoveel nakomelingen geven als er sterren aan de hemel zijn of zandkorrels op het strand. Zij zullen de steden van hun vijanden in bezit nemen. Omdat je naar mij geluisterd hebt, zullen alle volken van de aarde delen in de voorspoed van je nakomelingen.' Abraham ging terug naar zijn knechten en samen vertrokken ze naar Berseba. Daar bleef hij wonen.

De nakomelingen van Nachor, de broer van Abraham

Enige tijd later kreeg Abraham bericht dat ook zijn broer Nachor zonen had gekregen. Nachors vrouw, Milka, schonk hem acht zonen. Us was de oudste, gevolgd door zijn broer Buz. Dan kwamen: Kemuël, de vader van Aram, Kesed, Chazo, Pildas, Jidlaf en Betuël, de vader van Rebekka. Dat waren de zonen die Milka hem schonk. Bovendien bracht zijn vrouw Reüma vier zonen ter wereld: Tebach, Gacham, Tachas en Maäka.

23 *Sara's dood en begrafenis*

Sara werd honderdzeventwintig jaar oud en stierf in Kirjat-Arba, ook Hebron genoemd, in Kanaän. En Abraham weerde over haar. Toen de rouwtijd voorbij was, verliet hij de plek waar zijn gestorven vrouw lag, ging naar de Hethieten en zei: 'Als vreemdeling bezit ik hier geen eigen grond. Verkoop me toch een stuk land, waar ik mijn vrouw kan begraven.' Zij antwoordden Abraham: 'Luister toch naar ons voorstel, heer! U geniet de grootst mogelijke achting bij ons. U kunt voor uw dode het beste graf krijgen dat we hebben. Niemand van ons zal u zijn graf weigeren.' Abraham stond op, 7

maakte een diepe buiging voor de aan-
 8 wezige landeigenaars en zei: 'Wanneer
 jullie erin toestemmen dat ik hier mijn
 vrouw begraaf, wees mij dan ter wille
 en dring er dan bij Efron, de zoon van
 9 Sochar, op aan mij de grot van Makpela
 te verkopen. Die grot is zijn eigendom,
 hij ligt aan de rand van zijn akker. Ik
 ben bereid hem de volle prijs te betalen,
 zodat ik hier bij u de beschikking krijg
 10 over een familiegraf.' Efron zat zelf als
 landeigenaar bij de vergadering in de
 stadspoort en antwoordde Abraham ten
 11 overstaan van alle aanwezigen: 'Luister
 toch, heer! Ik schenk u niet alleen de grot
 maar ook de akker, met alle aanwezigen
 als getuigen. U kunt er uw vrouw begra-
 12 ven!' Weer boog Abraham voor de land-
 13 eigenaars en zei tegen Efron zo dat iede-
 reen het kon horen: 'Wees zo goed naar
 mijn voorstel te luisteren. Ik betaal u voor
 de hele akker. Aanvaard mijn bod, dan
 14 kan ik er mijn vrouw begraven.' En Efron
 15 antwoordde: 'Luister toch, heer! Een stuk
 land van vierhonderd zilverstukken, wat
 betekent dat nu tussen ons. Begraaf er
 16 uw vrouw.' Abraham ging in op het voor-
 stel van Efron en woog de hoeveelheid
 zilver af, die Efron, met alle aanwezigen
 als getuigen, genoemd had: vierhonderd
 zilverstukken, volgens de gewichtseen-
 heid die toen gangbaar was bij de koop-
 lieden.

17-18 Zo kwam de akker van Efron, bij Makpela
 tegenover Mamre, in het bezit van Abra-
 ham; niet alleen de akker maar ook de
 grot en alle bomen op het terrein. Alle
 op de vergaderplaats aanwezige Hethie-
 19 ten waren er getuige van. Toen begroef
 Abraham zijn vrouw in die grot tegen-
 over Mamre, dat is Hebron, in Kanaän.

20 Zo werd Abraham eigenaar van een ak-
 ker en een grot, die eerst van de Hethie-
 ten waren geweest. Hij bezat nu een ei-
 gen familiegraf.

24 *Isaaks huwelijk met Rebekka*

1 Abraham had een hoge leeftijd bereikt
 en de Heer had hem in alles voorspoed
 2 gegeven. Abraham zei tegen zijn oudste
 knecht, die zijn bezit beheerde: 'Leg je
 3 hand onder mijn heup en zweer me bij
 de Heer, de God van hemel en aarde, dat
 je hier in Kanaän, waar ik nu woon, geen

vrouw zult gaan zoeken voor mijn zoon
 4 Isaak, maar naar mijn geboorteland zult
 gaan. Daar, bij mijn familie moet je een
 vrouw voor hem zoeken.' 'Wat moet ik
 5 doen als die vrouw niet met mij mee
 wil?' vroeg de knecht. 'Moet ik uw zoon
 dan naar het land brengen, waar u inder-
 tijd bent weggegaan?' 'Nee,' antwoordde
 6 Abraham, 'dat moet je beslist niet doen!
 De Heer, de God van de hemel, heeft mij
 7 weggehaald uit mijn geboorteland, bij
 mijn familie vandaan. Hij heeft me plech-
 tigt beloofd dat hij dit land aan mijn na-
 komelingen zou geven. Hij zal zijn engel
 voor je uit sturen, je zult daar zeker een
 vrouw voor mijn zoon vinden. Mocht de
 8 vrouw weigeren met je mee te gaan, dan
 ben je niet langer aan de eed gebonden.
 Maar breng mijn zoon in geen geval
 daarheen.' De knecht legde zijn hand on-
 9 der de heup van Abraham en beloofde
 plechtig te zullen doen wat zijn meester
 vroeg. Toen vertrok hij met tien kamelen
 10 en met allerlei kostbare geschenken van
 zijn meester naar Aram-Naharaim, naar
 de stad waar Abrahams broer Nachor
 had gewoond.

Bij zijn aankomst liet hij de kamelen bij
 11 een waterput buiten de stad neerkielen.
 Het was tegen de avond, de tijd waarop
 de vrouwen uit de stad komen om water
 te putten. Toen bad de knecht: 'Heer,
 12 God van mijn meester Abraham, geef
 dat het me vandaag gelukt. Kom toch
 na wat u mijn meester hebt beloofd. Ik
 13 sta nu bij de bron, waar de vrouwen van
 de stad dadelijk zullen komen om water
 te putten. Ik zal tegen een van de meisjes
 14 zeggen: Laat me toch wat drinken uit je
 kruik. Als zij zegt: Ga uw gang, ik zal ook
 uw kamelen te drinken geven, laat dat
 dan het meisje zijn dat u hebt bestemd
 voor uw knecht Isaak. Dan weet ik dat u
 uw belofte aan mijn meester hebt gehou-
 den.'

Nauwelijks was hij uitgesproken of uit de
 15 stad kwam een meisje met een water-
 kruik op haar schouder. Het was Rebek-
 ka, de dochter van Betuël, de zoon van
 Abrahams broer Nachor en zijn vrouw
 Milka. Rebekka was erg knap, een jonge
 16 vrouw met wie nog geen enkele man ge-
 meenschap had gehad. Zij liep de paar
 treden af naar de bron, vulde haar kruik
 en kwam terug. De knecht liep snel naar 17

haar toe en vroeg: 'Geef me toch wat wa-
 18 ter uit je kruik.' 'Natuurlijk, heer,' zei ze
 en liet direct de kruik op haar hand glij-
 19 den om hem te laten drinken. Toen hij
 genoeg had, zei ze: 'Ik zal nog meer wa-
 20 ter putten tot ook uw kamelen voldoende
 gehad hebben.' Snel goot ze haar kruik
 leeg in de drinkbak en haastte zich op-
 21 nen naar de bron. Zij bleef water put-
 ten tot al zijn kamelen voldoende had-
 22 den. De man keek stilzwijgend toe. Hij
 wilde zeker weten of de Heer hem in zijn
 23 opdracht liet slagen. Toen de kamelen
 genoeg gedronken hadden, haalde de
 man een kostbare neusring van wel zes
 gram goud tevoorschijn en twee armban-
 24 den van ieder zestig gram goud. 'Vertel
 me eens,' vroeg hij, 'van wie ben je een
 dochter? Zouden ik en mijn mannen bij
 25 je vader kunnen overnachten?' 'Ik ben de
 dochter van Betuël, de zoon van Nachor
 en Milka,' antwoordde ze. 'We hebben
 genoeg stro en voer voor de dieren en
 er is voldoende ruimte om te overnachten.'
 26-27 Toen knielde de man neer en zei:
 'Dank aan u, Heer, God van mijn meester
 Abraham, die uw belofte aan hem trouw
 bent nagekomen. U hebt mij rechtstreeks
 naar de verwanten van mijn meester ge-
 voerd.'
 28 Het meisje rende naar huis en vertelde
 29 haar moeder wat er gebeurd was. Rebek-
 ka's broer, Laban, holde meteen de stad
 30 uit naar de man bij de bron. Hij had de
 neusring en de armbanden van zijn zus-
 ter gezien en gehoord wat de man tegen
 haar gezegd had. Hij liep naar de man
 toe, die naast de bron stond bij de kame-
 31 len, en zei: 'Kom toch met mij mee. Op u
 rust de zegen van de Heer. Waarom blijft
 u hier buiten staan? Ik heb zelf in huis
 alles al voor u gereed laten maken en
 32 ook voor de kamelen is er plaats.' De
 man ging mee naar zijn huis en Laban
 ontzadelde de kamelen en zorgde voor
 stro en voer. De gast en zijn mannen liet
 hij water brengen waarmee zij hun voe-
 33 ten konden wassen. Maar toen hem een
 maaltijd werd voorgezet, zei hij: 'Nee, ik
 wil eerst zeggen wat ik op mijn hart heb.'
 34 'Ga uw gang,' zei Laban. 'Ik ben de
 35 knecht van Abraham,' zei hij. 'De Heer
 heeft mijn meester veel voorspoed ge-
 geven. Hij is erg rijk geworden en bezit
 schapen, geiten en koeien, zilver en

goud, slaven en slavinnen, kamelen en
 ezels. En de vrouw van mijn meester, Sa-
 36 ra, heeft hem een zoon geschonken, hoe-
 wel zij al oud was. Alles wat hij bezit,
 heeft hij aan deze zoon gegeven. Toen
 37 moest ik hem zweren geen vrouw voor
 zijn zoon te zoeken bij de meisjes van Ka-
 naän, waar hij nu woont. Hij heeft me
 38 hierheen gestuurd om bij zijn verwanten
 en zijn familie een vrouw te zoeken voor
 zijn zoon. Ik heb hem voorgehouden dat
 39 die vrouw misschien niet met me mee
 zou willen gaan, maar hij zei: Ik heb al-
 40 tijd vertrouwd op de Heer. Hij zal zijn
 engel sturen en die zal je helpen. Je zult
 er zeker in slagen een vrouw te vinden
 voor mijn zoon bij mijn familie en ver-
 41 wanten. Mocht de familie haar geen toe-
 stemming geven met je mee te gaan, dan
 ben je niet langer aan je eed gebonden.
 Vandaag kwam ik bij de bron en zei:
 42 Heer, God van mijn meester Abraham,
 laat deze onderneming toch slagen. Ik
 sta nu bij de waterbron. Wanneer een
 43 jonge vrouw uit de stad komt om te put-
 ten, zal ik haar vragen: Geef me toch wat
 water uit je kruik. En als ze antwoordt: Ga
 44 uw gang, ik zal ook voor uw kamelen wa-
 ter putten, laat dat dan de vrouw zijn, die
 u bestemd hebt voor de zoon van mijn
 45 meester. Nauwelijks had ik dit in stilte
 uitgesproken of Rebekka kwam de stad
 uit, met haar kruik op de schouder. Ze
 ging de paar treden af naar de bron en
 46 putte water. Geef me toch wat te drinken,
 vroeg ik. Toen liet zij direct de kruik van
 haar schouder glijden en zei: Ga uw
 47 gang, ik zal ook uw kamelen water ge-
 ven. Ik dronk en zij gaf ook de kamelen
 water. Ik vroeg naar haar vader en zij zei:
 48 Mijn vader is Betuël, de zoon van Nachor
 en Milka. Ik heb toen een ring in haar
 neus gedaan en haar armbanden omge-
 daan. Ik ben neergeknield voor de Heer,
 49 de God van mijn meester Abraham, en
 heb hem gedankt. Want hij leidde mij
 rechtstreeks naar de broer van mijn
 meester en daar vond ik een vrouw voor
 zijn zoon. Als jullie tegenover mijn mees-
 50 ter de familieverplichtingen willen nako-
 men, zeg het me dan. Zo niet, zeg het me
 dan ook, dan weet ik wat me te doen
 staat.'
 Laban en Betuël antwoordden: 'De Heer 50
 heeft het zo beslist en wij kunnen daar

51 niet tegenin gaan. Hier is Rebekka, neem haar mee en laat haar de vrouw worden van de zoon van uw meester, zoals de
 52 Heer gezegd heeft.' Toen de knecht van Abraham dit hoorde, knielde hij neer en dankte de Heer. Vervolgens haalde hij zilveren en gouden sieraden te voorschijn en prachtige kleren en gaf die aan Rebekka. Ook haar broer en haar moeder gaf hij kostbare geschenken.
 54 Nadat hij en zijn metgezellen gegeten en gedronken hadden, gingen zij slapen. Toen ze de volgende morgen opstonden, zei hij tegen de broer en de moeder van het meisje: 'Ik wil nu teruggaan naar mijn meester.' 'We hebben liever dat het meisje hier nog een dag of tien blijft,'
 56 zeiden ze, 'dan mag ze vertrekken.' Maar hij zei: 'Dankzij de Heer heb ik het doel van mijn reis bereikt; houd mij dus niet op, ik wil nu teruggaan naar mijn meester.' 'Laten we haar roepen,' zeiden ze,
 58 'dan kan ze zelf beslissen.' Toen ze Rebekka geroepen hadden, vroegen ze haar: 'Wil je nu direct met deze man meegaan?' 'Ja,' zei ze. Toen lieten ze haar meegaan met de knecht van Abraham en zijn mannen. De vrouw die haar als
 60 kind verzorgd had, vergezeldde haar. Ze zegenden haar en zeiden: 'Wij hopen, zuster, dat je de moeder van ontelbaar veel nakomelingen mag worden en dat zij de steden van hun tegenstanders in
 61 bezit zullen nemen.' Toen Rebekka en haar slavinnen zich gereed hadden gemaakt voor het vertrek, bestegen ze hun kamelen en gingen ze met de knecht van Abraham mee. Die nam de kameel van Rebekka bij de teugel en zo ging hij op weg.
 62 Intussen was Isaak in de woestijn bij de put Lachai-Roi gaan wonen, in het zuiden
 63 van het land. Eens liep hij tegen het vallen van de avond in gedachten verzonken over het land. Toen hij opkeek, zag hij in de verte een aantal kamelen.
 64 Rebekka had hem ook gezien. Ze liet zich van haar kameel glijden en vroeg aan de knecht van Abraham: 'Wie is die man, die daar in het veld op ons toeloopt?' 'Dat is mijn meester,' antwoordde de knecht. Toen pakte ze haar sluier en bedekte haar gezicht. De knecht vertelde
 66 Isaak hoe alles gegaan was. Isaak bracht haar in de tent van zijn moeder Sara en

nam haar tot vrouw. Hij ging veel van haar houden en vond zo troost voor het verlies van zijn moeder.

25 *Abraham trouwt met Keturah*

Abraham trouwde opnieuw met een 1 vrouw. Ze heette Keturah en schonk hem 2 zes zonen: Zimran, Joksan, Medan, Midjan, Jisbak en Suach.
 Joksan had twee zonen: Seba en Dedan. 3 Dedan was de stamvader van de Assurieten, Letusieten en Leümiëten.
 Midjan had vijf zonen: Efa, Efer, Chanok, 4 Abida en Eldaä.
 Dat waren alle nakomelingen van Keturah.
 Abraham gaf alles wat hij bezat aan zijn 5 zoon Isaak. Hij gaf ook geschenken aan 6 de zonen van zijn bijvrouwen, maar nog tijdens zijn leven zond hij ze weg naar het oosten, bij zijn zoon Isaak vandaan.

De dood van Abraham

Abraham werd honderdvijfenzeventig 7-8 jaar. Op hoge leeftijd stierf hij, na een lang en rijk leven. Nadat hij de laatste adem had uitgeblazen, werd hij herenigd met zijn voorouders. Zijn zonen Isaak en 9 Ismaël begroeven hem in de grot van Makpela, op de akker die tegenover Mamre ligt en eigendom was geweest van Efron, de zoon van de Hethiet Sochar. Het was de akker die Abraham 10 gekocht had van de Hethieten. Daar werd hij naast zijn vrouw Sara begraven. Na de dood van Abraham zegende 11 God zijn zoon Isaak. Isaak bleef bij de put Lachai-Roi wonen.

De nakomelingen van Ismaël

Dit zijn de nakomelingen van Ismaël, de 12-13 zoon die Abraham gekregen had bij Hagar, de Egyptische slavin van Sara. Dit zijn de namen van de zonen van Ismaël: Nebajot, de oudste; verder Kedar, Adbeël, Mihsam, Misma, Duma, Massa, Chadad, 14-15 Tema, Jetur, Nafis en Kedema.
 Deze zonen van Ismaël zijn de stamhoofden 16 den van twaalf stammen. Naar hen zijn de dorpen en de tentenkampen in deze stammen genoemd.
 Ismaël werd honderdzevenendertig jaar; 17 nadat hij de laatste adem had uitgeblazen, werd hij herenigd met zijn voor-

18 ouders. Het gebied waar zijn nakomelingen woonden, strekte zich uit van Chawila tot Sur, dat ten oosten van Egypte ligt aan de karavaanweg naar Assur. Zij sloegen hun tenten op bij hun verwanten, maar zij volgden hun eigen weg.

De zonen van Isaak en Rebekka

19 Hier volgt de geschiedenis van Isaak, de zoon van Abraham. Toen Isaak veertig jaar was, trouwde hij met Rebekka. Rebekka was een dochter van Betuël en een zuster van Laban, beiden Arameeërs uit Paddan-Aram. Omdat zijn vrouw onvruchtbaar was, bad Isaak voor haar tot de Heer. De Heer verhoorde zijn gebed en Rebekka werd zwanger. In haar schoot verdrongen haar kinderen elkaar en Rebekka dacht: 'Als het zo moet gaan, waarom moet juist mij dat overkomen?'
23 Zij raadpleegde de Heer en hij zei tegen haar:

'Twee volken zijn er in je schoot, vanaf de geboorte zullen hun wegen uiteengaan. Het ene volk zal sterker zijn dan het andere, het grootste zal aan het kleinste onderworpen zijn.'

24 Toen ze moest bevallen, bleek het inderdaad een tweeling te zijn. De eerste die tevoorschijn kwam, was rossig. Hij was over het hele lichaam sterk behaard, alsof hij een haren mantel aanhad. Men noemde hem Esau: Dichtbehaarde. Daarna kwam zijn broer tevoorschijn. Omdat hij de hiel van Esau vasthield, noemde men hem Jakob: Hij die een ander beetneemt. Isaak was zestig jaar toen zij geboren werden.

Esau doet afstand van zijn rechten

27 De jongens werden groot en Esau werd een ervaren jager, die het liefst in het open veld rondzwierf. Maar Jakob hield van een geregeld leven, hij bleef bij de tenten. Isaak gaf veel om Esau, want hij was verzet op wildbraad. Rebekka hield van Jakob.

29 Op een dag, toen Jakob soep aan het koken was, kwam Esau uitgeput terug van de jacht. 'Ik ben doodop, geef me vlug wat van dat rode brouwsel van je,' zei

hij tegen Jakob. (Hij kreeg daarom de bijnaam Edom: Rode.) Maar Jakob antwoordde: 'Alleen als je me eerst je rechten als oudste zoon verkoopt.' 'Ik sterf van de honger,' zei Esau, 'wat heb ik aan die rechten.' 'Eerst moet je het mij zweren,' zei Jakob. En Esau legde een eed af, waarmee hij zijn rechten als oudste zoon verkocht aan Jakob. Toen gaf Jakob hem de linzensoep met wat brood. Esau at en dronk en was meteen weer weg. Zo weinig waarde hechtte hij aan zijn rechten als oudste zoon.

26 *Isaak in Gerar*

In de tijd van Abraham was er voor het eerst een hongersnood in het land geweest, maar nu brak er opnieuw een uit. Isaak ging daarom naar Gerar, naar koning Abimelek van de Filistijnen. Daar verscheen de Heer hem en zei: 'Ga niet verder naar Egypte. Ik zal je zeggen waar je wonen zult. Blijf in dit land. Ik zal je helpen en je voorspoed schenken. Aan jou en je nakomelingen geef ik dit hele gebied. Ik zal me houden aan de eed die ik je vader Abraham gezworen heb. Ik zal je nakomelingen talrijk maken als de sterren aan de hemel. Ik geef hun dit hele gebied. Alle volken van de aarde zullen elkaar toewensen gezegend te zijn als zij. Want Abraham heeft naar mij geluisterd en zich gehouden aan mijn regels, mijn geboden, mijn voorschriften en mijn wetten.' Daarom bleef Isaak in Gerar.

Toen de mannen van Gerar vroegen wie Rebekka was, zei hij: 'Zij is een zuster van me.' Rebekka was erg knap en hij was bang dat ze hem zouden doden, als hij ervoor uit zou komen dat ze zijn vrouw was. Hij woonde er al vrij lang, toen Abimelek, de koning van de Filistijnen, eens vanuit zijn venster zag dat Isaak aan het vrijen was met Rebekka. Hij liet Isaak halen en zei: 'Zij is dus uw vrouw! Waarom hebt u haar dan voor uw zuster uitgegeven?' Isaak antwoordde: 'Ik was bang dat het mij mijn leven zou kosten.' 'Hoe hebt u ons dit kunnen aandoen,' zei Abimelek. 'Het had weinig gescheeld of iemand uit ons volk had met uw vrouw geslapen. Door uw toedoen zouden wij schuldig zijn!' Toen vaardigde Abimelek een bevel

uit voor het hele volk, waarin stond: 'Wie deze man of zijn vrouw ook maar een haar krenkt, zal ter dood gebracht worden.'

- 12 De Heer gaf Isaak voorspoed, want toen hij in dat land gezaaid had, kreeg hij nog hetzelfde jaar een honderdvoudige oogst. Hij werd steeds rijker, hij werd een vermogend man. Hij had kudde schapen, geiten en koeien en zoveel knechten, dat de Filistijnen jaloers op hem werden. Ze gooiden daarom alle putten dicht met zand, de putten die de knechten van zijn vader Abraham nog gegraven hadden. Abimelek zei tegen hem: 'Ga bij ons weg, want u bent veel machtiger geworden dan wij.' Isaak vertrok en sloeg zijn tenten op in het dal van Gerar. Daar bleef hij enige tijd wonen. Hij haalde het zand weer uit de putten die Abrahams knechten gegraven hadden en die de Filistijnen na de dood van Abraham ook al dichtgegooid hadden. Hij gaf deze putten dezelfde namen als zijn vader ze gegeven had.
- 19 Toen de knechten van Isaak in het dal een nieuwe put groeven, vonden ze helder water. Maar de herders van Gerar maakten er aanspraak op, ze zeiden tegen de herders van Isaak: 'Dat water is van ons!' Ze maakten er ruzie over met Isaak en daarom noemde hij de put Esek:
- 21 Ruzie. Ze groeven nog een put en ook die betwistten ze elkaar. Isaak noemde die put daarom Sitna: Twist. Toen verliet hij die plaats en groef elders opnieuw een put. Hierover kregen zij geen ruzie. Hij noemde de put Rechobot: Ruimte, en zei: 'Deze keer heeft de Heer ons voldoende ruimte gegeven. In dit land kunnen onze nakomelingen wonen.' Toen hij verder reisde naar Berseba, verscheen de Heer hem diezelfde nacht en zei: 'Ik ben de God van je vader Abraham, wees niet bang, ik zal je helpen. Ik zal je voorspoed geven en veel nakomelingen, omdat Abraham mij steeds heeft gediend.'
- 25 Isaak bouwde op die plek een altaar en vereerde er de Heer. Hij zette er een tentenkamp op en zijn knechten begonnen er een put te graven.

Isaak en Abimelek sluiten een overeenkomst

Eens kwam Abimelek vanuit Gerar naar 26 hem toe, samen met zijn raadsman Achuzzat en zijn legeraanvoerder Pikol. 'Waarom komen jullie bij me?' vroeg 27 Isaak. 'Jullie hebben me toch weggestuurd, jullie hebben toch een hekel aan me!' 'Wij hebben duidelijk kunnen zien 28 dat de Heer u helpt,' zeiden ze, 'en nu wilden we een overeenkomst met u sluiten. Ieder van ons zou die overeenkomst met een eed moeten bekrachtigen. Wilt 29 u ons beloven dat u ons niet lastig zult vallen? Zoals wij van onze kant u ook nooit een haar hebben gekrenkt en u steeds goed hebben behandeld. U kon toch in vrede vertrekken. Het is duidelijk dat de Heer u voorspoed geeft!' Toen liet 30 Isaak een maaltijd klaarmaken en zij aten en dronken. De volgende morgen 31 legden zij tegenover elkaar een plechtige eed af en Isaak deed hen uitgeleide. In vrede gingen zij bij hem vandaan. Diezelfde dag nog vertelden de knechten 32 van Isaak hem dat ze bij het graven van de put op water gestuit waren. Isaak 33 noemde die put Seba: Eed. Daarom heet die stad tot op de dag van vandaag Berseba: Put van de eed.

De vrouwen van Esau

Toen Esau veertig jaar geworden was, 34 trouwde hij met Jehudit, de dochter van de Hethiet Beëri en met Basemat, de dochter van de Hethiet Elon. Hun afkomst was voor Isaak en Rebekka een bron van ergernis.

27 *Jakob bedriegt zijn vader en ontneemt Esau de zegen*

Toen Isaak oud geworden was, werd hij 1 blind. Hij riep zijn oudste zoon Esau en zei: 'Mijn zoon!' 'Wat kan ik voor u doen?' zei Esau. 'Je weet,' zei Isaak, 'dat 2 ik al oud ben. Misschien zal ik spoedig sterven. Maak je klaar om op jacht te 3 gaan, pak je pijlkoker en je boog en probeer in het veld een stuk wild voor me te schieten. Maak dan een heerlijk gerecht 4 klaar, zoals ik het graag heb. Als ik ervan gegeten heb, zal ik je mijn zegen geven voor ik sterf.'

Rebekka had het gesprek tussen Isaak en 5 Esau opgevangen en toen Esau op jacht

was gegaan om voor zijn vader een stuk
 6 wild te bemachtigen, zei Rebekka tegen
 haar zoon Jakob: 'Ik heb zo-even gehoord
 7 dat je vader tegen je broer Esau zei: Ga
 een stuk wild voor me jagen en maak een
 heerlijk gerecht voor me klaar. Als ik er-
 van gegeten heb, zal ik je mijn zegen ge-
 ven voor ik sterf, met de Heer als getuige.
 8 Luister daarom goed naar me, mijn zoon,
 9 en doe wat ik je vraag. Ga naar de kudde
 en haal twee malse geitenbokjes. Ik zal
 dan een heerlijk gerecht klaarmaken,
 10 zoals je vader het graag heeft. Breng
 hem dat, dan kan hij ervan eten en je
 11 nog voor zijn dood zegenen.' Maar Jakob
 zei tegen zijn moeder: 'Esau is erg be-
 12 haard en ik niet. Vader zal me misschien
 willen aanraken en dan merkt hij dat ik
 hem bedrieg. Hij zal me vervloeken in
 13 plaats van zegenen.' Maar zijn moeder
 zei: 'Die vervloeking neem ik op mij, mijn
 zoon. Doe nu maar wat ik zeg en breng
 14 mij de bokjes.' Jakob bracht haar de gei-
 tenbokjes en zijn moeder maakte een
 heerlijk gerecht klaar, zoals zijn vader
 15 het graag had. Rebekka haalde de mooi-
 ste kleren die ze in huis had van haar
 oudste zoon en deed ze Jakob, haar jong-
 16 ste, aan. De vellen van de geitenbokjes
 deed ze over zijn armen en om zijn glad-
 17 de hals. Toen gaf ze haar zoon het heer-
 lijke gerecht dat ze had klaargemaakt,
 met wat brood.
 18 Jakob ging naar zijn vader en zei: 'Vader.'
 19 'Ja, wie ben je, mijn zoon?' zei Isaak. 'Ik
 ben het, Esau,' zei Jakob, 'uw oudste
 zoon. Ik heb gedaan wat u me gevraagd
 had. Kom overeind zitten, dan kunt u van
 het wildbraad eten en mij uw zegen
 20 geven.' 'Hoe heb je zo vlug iets kunnen
 vinden, mijn zoon?' vroeg Isaak. 'Dankzij
 de Heer, uw God, ben ik erin geslaagd,'
 21 antwoordde Jakob. 'Kom toch wat dichter-
 bij,' zei Isaak, 'laat mij je aanraken,
 dan weet ik of je inderdaad mijn zoon
 22 Esau bent.' Jakob kwam wat dichterbij.
 Isaak raakte hem aan en dacht: 'Het is
 de stem van Jakob, maar het zijn de ar-
 23 men van Esau.' Hij herkende hem niet,
 omdat Jakobs armen net zo behaard wa-
 ren als die van Esau. Daarom wilde hij
 24 hem zijn zegen geven. Toch vroeg hij
 hem nog eens: 'Ben je echt mijn zoon
 25 Esau?' 'Ja,' zei Jakob. En Isaak zei: 'Zet
 het wildbraad voor me neer, mijn zoon,

dan zal ik ervan eten en je mijn zegen
 geven.' Jakob zette het hem voor en zijn
 vader at ervan. Ook bracht hij hem wijn
 en Isaak dronk ervan. Zijn vader zei te-
 26 gen hem: 'Kom wat dichterbij, mijn zoon
 en kus me.' Jakob kwam dicht bij hem
 27 staan en kuste hem. Toen Isaak de geur
 van zijn kleren rook, gaf hij hem zijn ze-
 gen en zei:
 'Om mijn zoon hangt de geur van het
 veld,
 het veld dat de Heer gezegend heeft.
 God zal je de dauw uit de hemel geven, 28
 vruchtbare akkers,
 koren en wijn in overvloed.
 Volken zullen je dienen, 29
 naties aan je onderworpen zijn;
 over je broers zul je heersen,
 zij zullen zich voor je neerbuigen.
 Wie jou vervloekt, die is vervloekt
 en wie jou zegent, die is gezegend.'
 Toen Isaak hem zijn zegen gegeven had 30
 en Jakob nog maar net buiten was, kwam
 zijn broer Esau terug van de jacht. Ook hij 31
 maakte een heerlijk gerecht klaar en
 bracht het zijn vader. 'Kom overeind,'
 zei hij tegen zijn vader, 'eet eerst het
 wildbraad van uw zoon en geef me dan
 uw zegen.' 'Wie ben jij?' vroeg Isaak 32
 hem. 'Ik ben het, Esau,' antwoordde hij,
 'uw oudste zoon.' Toen schrok Isaak 33
 hevig. Hij zei: 'Wie is er dan op jacht ge-
 weest en heeft me een stuk wild ge-
 bracht? Net voor jij kwam, heb ik gege-
 ten van alles wat hij me voorgezet heeft
 en heb ik hem mijn zegen gegeven.
 Die zegen kan hem niet meer ontnomen
 worden.' Toen Esau dit hoorde, schreeuw- 34
 de hij verbitterd tegen zijn vader: 'Geef
 mij ook een zegen, vader!' Maar Isaak zei: 35
 'Je broer heeft je op een listige manier de
 zegen afgenomen.' 'Terecht wordt hij Ja- 36
 kob genoemd,' zei Esau, 'hij heeft me nu
 al tweemaal beetgenomen. Eerst heeft hij
 me mijn rechten als oudste zoon afgeno-
 men en nu ook nog de zegen. Hebt u
 voor mij dan geen enkele zegen meer
 over?' Isaak antwoordde: 'Ik heb hem al 37
 boven jou geplaatst, hij zal over je heer-
 sen; al zijn broers zullen hem dienen.
 Ook heb ik hem koren en wijn geschon-
 ken. Wat kan ik voor jou nog doen, mijn
 zoon?' 'Hebt u dan maar één zegen?' 38
 vroeg Esau. 'Zegen mij ook, vader!' En
 hij barstte in tranen uit. Toen zei Isaak: 39

'Ver van de vruchtbare akkers zul je wonen,
ver van de dauw uit de hemel.
40 Je zult leven van het zwaard
en je broer zul je dienen;
maar wanneer je je sterk verzet,
zul je zijn juk van je schouders werpen.'

Jakob vlucht

41 Esau zon op wraak omdat Jakob door zijn vader gezegend was. Hij nam zich voor zijn broer te doden zodra zijn vader gestorven zou zijn.
42 Toen Rebekka te horen kreeg wat haar oudste zoon van plan was, liet ze gauw haar jongste zoon halen en zei tegen hem: 'Esau wil zich op je wreken, hij wil je doden! Luister daarom goed naar me, mijn zoon. Vlucht nu meteen naar mijn
44-45 broer Laban in Haran. Blijf een tijd bij hem, tot de woede van je broer is bekoeld en hij vergeten is wat je hem hebt aangedaan. Zodra je terug kunt komen, zal ik je bericht sturen. Waarom zou ik jullie beiden op één dag verliezen?' Maar tegen
46 Iszaak zei Rebekka: 'Ik heb een hartgrondige afkeer van die Hethitische vrouwen van Esau. Het zal mijn dood zijn als Jakob ook zo'n vrouw kiest uit de meisjes van dit land.'

1 **28** Iszaak liet zijn zoon Jakob bij zich komen en gaf hem zijn zegen. Hij zei: 'Je moet in geen geval een vrouw kiezen uit de meisjes van Kanaän. Ga naar Paddan-Aram, naar het huis van je grootvader Betuël en kies daar een vrouw uit de dochters van je oom Laban. De machtige God zal je voorspoed geven. Hij zal je veel nakomelingen schenken, je zult de stamvader zijn van vele volken. Hij zal jou en je nakomelingen de zegen van Abraham geven. Je zult het land bezitten waarin je nu nog als vreemdeling woont, het land dat God aan Abraham heeft
5 gegeven.' Zo zond hij Jakob weg en Jakob ging naar Paddan-Aram. Daar woonde Laban, die een zoon was van de Arameeër Betuël en een broer van Rebekka, de moeder van Jakob en Esau.
6 Esau kwam te weten welke zegen Iszaak over Jakob had uitgesproken en dat hij hem naar Paddan-Aram stuurde om daar een vrouw te zoeken. Iszaak had gezegd: 'Kies in geen geval een vrouw uit de meisjes van Kanaän.' Ook hoorde hij dat Jakob

zijn vader en zijn moeder gehoorzaamde en naar Paddan-Aram was vertrokken. Hij begreep wel dat de meisjes van Kanaän in de ogen van zijn vader niet deugden. Daarom ging hij naar Abrahams
9 zoon Ismaël en nam diens dochter Machalat, de zuster van Nebajot, tot vrouw, naast de vrouwen die hij al had.

Jakobs droom

Jakob verliet Berseba en ging op weg
10 naar Haran. Onderweg kwam hij bij een plek waar hij de nacht wilde doorbrengen, omdat de zon al was ondergegaan. Hij legde een van de stenen die daar lagen onder zijn hoofd en viel op die plek in slaap. Hij droomde over een brede
12 trap, die op de aarde stond en die tot aan de hemel reikte. Engelen liepen de trap op en af. En bovenaan zag hij de
13 Heer staan, die tegen hem zei: 'Ik ben de Heer, de God van je vader Abraham en de God van Iszaak. Aan jou en je nakomelingen zal ik het land geven waarop je ligt te slapen. Je zult zoveel nakomelingen
14 krijgen als er stof op de aarde is; hun gebied zal zich uitbreiden naar het westen en oosten, naar het noorden en zuiden. Alle bewoners van de aarde zullen elkaar toewensen gezegend te zijn als jij en je nakomelingen. Ik zal je helpen en je beschermen, overal waar je heengaat. Ik zal je naar dit land terugbrengen. Ik laat je niet in de steek. Wat ik je beloofd heb, zal ik doen.'

Toen werd Jakob wakker en zei: 'De Heer
16 is werkelijk aanwezig op deze plek en ik, ik beseft het niet!' 'Wat een ontzagwekkende plaats is dit,' zei hij huiverend. 'Dit moet wel het huis van God zijn, dit is de poort van de hemel!' De volgende ochtend pakte hij de steen die hij onder zijn hoofd had gelegd, zette hem rechtover
18 eind als een gedenksteen en goot er olie over uit. Hij noemde die plaats Betel: Huis van God. Voor die tijd heette ze Luz. Toen deed Jakob een plechtige belofte en zei: 'Als God mij zal helpen en mij beschermt op mijn reis, mij voedsel en kleding geeft, en mij veilig terugbrengt bij mijn familie,
21 dan zal de Heer mijn God zijn, en dan zal hier een huis van God zijn op de plek waar ik deze gedenksteen heb opgericht. Van alles wat hij mij schenkt, zal ik hem
22 een tiende deel teruggeven.'

29 *Jakob komt bij Laban*

1 Jakob zette zijn reis haastig voort, hij trok
 2 verder naar het oosten. Op een dag
 kwam hij bij een put in het open veld
 waar herders steeds hun schapen te drinken gaven. Er lagen drie kudde om-
 3 heen. Op de put lag een grote steen. Pas
 als alle schapen bijeengedreven waren, rolden de herders de steen van de put
 en gaven ze de schapen te drinken. Daarna brachten ze de steen weer op zijn
 plaats.
 4 Jakob vroeg de herders: 'Vrienden, waar
 5 komen jullie vandaan?' 'Uit Haran.' 'Kennen jullie Laban, de kleinzoon van Nachor?' vroeg hij. 'Ja zeker,' zeiden ze.
 6 'Gaat het goed met hem?' vroeg hij. 'Ja,' antwoordden ze. 'Kijk, daarginds komt
 7 net zijn dochter Rachel aan met de schapen.' 'Het is nog volop dag,' zei Jakob, 'en het is nog te vroeg om het vee
 8 bijeen te drijven. Geef de schapen te drinken en laat ze verder grazen.' Maar de herders zeiden: 'Dat kunnen we toch niet
 doen vóór alle kudde hier zijn. Dan pas wordt de steen weggerold van de put en
 9 geven wij de schapen te drinken.'
 10 Terwijl hij nog met hen stond te praten, kwam Rachel eraan met de schapen van haar vader. Zij was namelijk schapen-
 11 hoedster. Zodra Jakob Rachel zag met de kudde van zijn oom Laban, ging hij
 12 naar de put, rolde de steen eraf en gaf het vee van Laban te drinken. Toen kuste
 13 hij Rachel en huilde van ontroering. Hij vertelde haar dat hij een neef van haar vader was, een zoon van Rebekka. Zij liep
 14 vlug naar huis en vertelde het aan haar vader. Toen Laban het nieuws over zijn
 neef Jakob hoorde, ging hij vlug naar hem toe, omarmde hem en kuste hem hartelijk. Hij nam hem mee naar huis
 en Jakob vertelde wat er allemaal gebeurde was. 'Ja,' zei Laban, 'je bent een
 15 echte bloedverwant van me.'

Rachel en Lea

15 Jakob was al een maand bij Laban in huis, toen deze tegen hem zei: 'Je hoeft hier
 niet voor niets te werken, al ben je dan mijn neef. Wat moet ik je betalen?' Nu was het zo dat Laban twee dochters had.
 De oudste heette Lea en Rachel was de
 16 jongste. Lea had fletse ogen, maar Rachel

was erg mooi. Omdat Jakob van Rachel hield, antwoordde hij: 'Ik wil zeven jaar bij u werken, als ik met Rachel, uw jongste dochter, mag trouwen.' 'Ik geef haar
 17 liever aan jou dan aan iemand anders,' antwoordde Laban. 'Je kunt hier blijven.' Jakob werkte zeven jaar om met Rachel
 18 te kunnen trouwen; omdat hij van haar hield, waren het naar zijn gevoel maar enkele dagen. Toen zei hij tegen Laban: 21
 'De tijd is om, laat me nu met uw dochter trouwen.' Laban nodigde alle inwoners 22
 van de stad uit voor het bruilofsfeest. Maar 's avonds bracht hij zijn dochter
 19 Lea bij Jakob. Hij gaf haar ook zijn slavin Zilpa mee. Jakob had gemeenschap met haar, maar kwam de volgende ochtend
 20 pas tot de ontdekking dat het Lea was. Hij zei tegen Laban: 'Wat hebt u me aangedaan! Ik heb toch bij u gewerkt voor
 21 Rachel. Waarom hebt u me bedrogen?' Maar Laban antwoordde: 'Het is bij ons
 22 niet gebruikelijk om de jongste dochter vóór de oudste uit te huwelijken. Wacht
 23 tot deze bruilofsweek voorbij is, dan zal ik je ook mijn andere dochter geven. Wel moet je dan nog eens zeven jaar voor me
 24 werken.' Jakob ging ermee akkoord. Na de bruiloft gaf Laban hem zijn dochter
 25 Rachel tot vrouw. Hij gaf haar zijn slavin Bilha mee. Jakob had ook gemeenschap
 26 met Rachel; hij hield van haar, niet van Lea. Hij bleef nog eens zeven jaar bij Laban werken.

Jakobs kinderen

Toen de Heer zag dat Jakob niet van Lea hield, zorgde hij ervoor dat Lea kinderen kon krijgen. Maar Rachel bleef onvruchtbaar. Lea werd zwanger en kreeg een
 27 zoon. 'De Heer heeft gezien hoe ik verdederd ben,' zei ze. 'Nu zal mijn man van me gaan houden!' Zij noemde hem Ruben: Hij heeft mijn verdedering gezien.
 28 Daarna werd ze weer zwanger en kreeg nog een zoon. Ze zei: 'De Heer heeft
 29 gehoord dat Jakob niet van mij houdt en heeft me daarom ook deze zoon gegeven.' Ze noemde hem Simeon: Hij heeft
 30 gehoord. Opnieuw werd ze zwanger en kreeg nog
 31 een zoon. Ze zei: 'Nu zal mijn man zich toch aan mij binden, omdat ik hem drie zonen geschonken heb.' Men noemde hem daarom Levi: Verbondenheid.

35 Ze werd weer zwanger, kreeg een zoon en zei: 'Nu zal ik de Heer hulde bewijzen.' Daarom noemde ze hem Juda: Hulde. Toen kreeg ze lange tijd geen kinderen meer.

1 **30** Omdat Rachel Jakob nog geen kinderen geschonken had, werd ze jaloers op haar zuster en zei tegen Jakob: 'Geef mij kinderen! Waarvoor leef ik anders nog?' Jakob werd woedend op haar en zei: 'Ik neem de plaats van God toch niet in. Hij heeft je geen kinderen gegund.' 'Ik geef je mijn slavin Bilha,' zei Rachel. 'Slaap met haar. Krijgt zij een kind, dan zal ik het als het mijne beschouwen en zo toch moeder van een kind zijn.'

4 Zij gaf Jakob haar slavin Bilha tot vrouw en hij had gemeenschap met haar. Bilha werd zwanger en schonk Jakob een zoon. 6 'God heeft mij recht gedaan,' zei Rachel, 'want hij heeft naar mij geluisterd en mij een zoon gegeven.' Daarom noemde ze hem Dan: God doet recht.

7 Daarna werd Rachels slavin Bilha opnieuw zwanger, zij gaf Jakob nog een 8 zoon. Toen zei Rachel: 'Ik heb met mijn zuster om Gods gunst moeten vechten, maar ik heb gewonnen.' Zij noemde hem Naftali: Gevecht.

9 Toen Lea zag dat ze geen kinderen meer kreeg, gaf ze Jakob haar slavin Zilpa tot 10 vrouw. Zilpa schonk Jakob een zoon en 11 Lea zei: 'Het geluk is gekomen!' Ze noemde hem Gad: Geluk.

12 Daarna schonk Zilpa Jakob nog een zoon 13 en Lea zei: 'Ik ben gelukkig! De vrouwen zullen mij om mijn geluk benijden.' Ze noemde haar zoon Aser: Gelukkig.

14 Toen de tarwe geogost werd, ging Ruben naar het land en vond daar liefdesappels. Hij bracht ze naar zijn moeder Lea. Rachel vroeg haar: 'Geef mij ook wat van die liefdesappels van je zoon.' Maar Lea

15 antwoordde: 'Het is al erg genoeg dat je mij mijn man hebt afgenomen. Wil je me nu ook nog de liefdesappels van mijn zoon afnemen?' 'Als jij ze me geeft,' zei Rachel, 'mag Jakob vannacht met jou slapen.' Toen Jakob die avond van het land kwam, ging Lea hem tegemoet. 'Je moet vannacht bij mij slapen,' zei ze, 'want ik heb met de liefdesappels van mijn zoon voor je betaald.' Die nacht 17 had Jakob gemeenschap met haar. God

verhoorde haar, zij werd zwanger en schonk Jakob een vijfde zoon. 'God heeft 18 mij het loon gegeven dat me toekomt,' zei Lea, 'omdat ik mijn slavin aan mijn man gegeven heb.' Zij noemde hem Issakar: Man van het loon.

Lea werd nog een keer zwanger en 19 schonk Jakob een zesde zoon. 'God heeft 20 mij een mooi geschenk gegeven,' zei ze. 'Nu zal mijn man mij aanvaarden, want ik heb hem zes zonen geschonken.' Ze noemde hem Zebulon: Geschenk, Aanvaarding.

Daarna kreeg ze een dochter, die ze Dina 21 noemde.

Toen trok God zich het lot van Rachel aan 22 en verhoorde haar. Hij zorgde ervoor dat ze kinderen kon krijgen. Ze werd zwanger en bracht een zoon ter wereld. 'God heeft mijn schande weggenomen,' zei ze. 'Ik hoop dat de Heer mij nog een zoon zal 24 geven.' Ze noemde haar zoon Jozef: Hij heeft weggenomen, hij heeft toegevoegd.

Jakobs overeenkomst met Laban

Na de geboorte van Jozef zei Jakob tegen 25 Laban: 'Ik wil terugkeren naar mijn land, naar de plaats waar ik woon. Laat me gaan. Geef me mijn vrouwen en kinderen 26 mee, voor wie ik bij u gewerkt heb, dan kan ik vertrekken. U weet dat ik mijn werk altijd goed gedaan heb.' Maar Laban zei: 'Blijf alsjeblieft hier. Vroeger was het lot me niet goedgezind, maar sinds jij er bent, heeft de Heer mij gezegend. Zeg maar hoeveel loon je wilt, 28 ik zal het je betalen.' Jakob antwoordde: 29 'U weet hoe ik mijn werk gedaan heb en hoe goed ik voor u vee heb gezorgd. Voor ik kwam, bezat u weinig, maar vanaf die tijd heeft de Heer u gezegend en u een grote veestapel gegeven. Maar nu wil ik ook wel eens voor mijzelf werken.' 'Wat moet ik je geven?' vroeg Laban. 'Ik 31 hoef geen loon te hebben,' antwoordde Jakob. 'Als u met het volgende akkoord gaat, zal ik uw schapen en geiten weer verzorgen. Ik zal vandaag nog uw vee langsgaan en er alle dieren tussenuit halen die niet de normale kleur hebben: bij de schapen alle zwarte dieren en bij de geiten alle gevlekte en gespikkelde dieren. Dat is wat ik als loon vraag. Later 33 zal blijken of ik me eerlijk gehouden